

V I E N Y B Ė

90th Anniversary Year—1886-1976—90-iejį Sukaktuviniai Metai

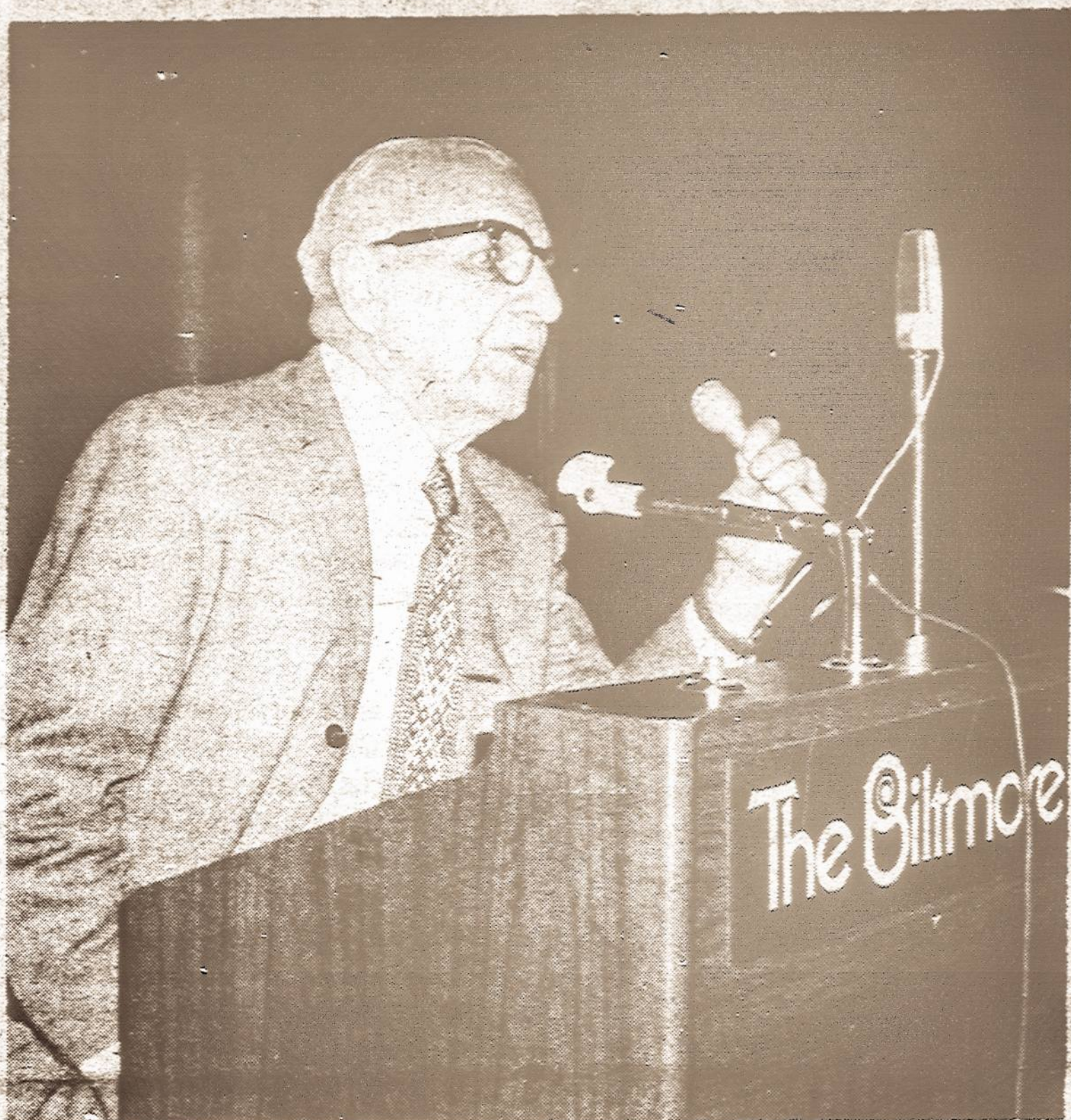
90 M. 21 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1976 M. GRUODŽIO [DECEMBER] 10 D.

Telephone
APlegate 7-7257

30 CENTŲ

“... Vienybė Lietuvninkų ne veltui lietuviškame pasaulyje gimė...” —
Vytautas Širvydas kalba Vienybės sukaktuviame bankiete.

LIETUVIŲ LAIKRAŠČIO 90-IES METŲ KELIAS

[Vienybės seniausio redakcijos štabo nario Vytauto Širvydo kalba sukakties minėjimo bankiete, Biltmore viešbūtyje, New Yorke]

Mielieji Vienybės bičiuliai: Vienybė Lietuvninkų, Amerikai ir Amerikos lietuvių išeivijai 1907 metai buvo istoriniai. Pirmiausia, Amerika tais metais išleido niekad iki to laiko negirdėtą ir vėliau niekad nebepakartotą skaičių naujų ateivių, viso labo — 1 milijoną, 255 tūkstančius ir 349. Jų tarpe buvo ir Amerikos imigracijos istorijoje didžiausias skaičius lietuvių, būtent, 25,884, ir tokio skaičiaus jau niekad vėliau nepasiekta. Gerą jų dalį i Ameriką praleido imigracijos inspektorium Ellis Islande, New Yorke, tada tarnavęs, dusyk Vienybės Lietuvninkų redaktorium buvęs Petras Mikolainis. Vienam kitam jis i teikė po laikraščio egzempliorių, susipažinti bei prenumeruoti, nors net 14,256 tais metais išleistųjų lietuvių nemokėjo nei skaityti, nei rašyti.

Ir pats laikraštis tais metais pasidarė išeiviu, apleisdamas savo gimtąjį lietuvišką Pensylvanijos kasyklų kaimelį Plymouthą ir atkeliaudamas apsigyventi didžiojo New

Yorko lietuviškame siuvėjų bei cukerninkų Brooklyne. Tada čia jau stiprėjo trys lietuvių parapijos ir veikė penketo draugijų bei daugelio pavienių šėrais užlaikomas, \$50,000 vertės Tautiškas Namas, kurio salėje sukosi visuomeninis bei politinis lietuvių gyvenimas: prakalbos, koncertai, teatras, baliai, susirinkimai, konferencijos ir šokiai bei vestuvės.

Vienybė Lietuvninkų iškūrė kitoje Grand gatvės pusėje, skersai Tautiško Namo, ristiko-drūtuolio Antano Kundrotos patalpose ir ėmė augti kitu lietuvių veiklos centru. Augo, tartum, tas medis garsioje amerikiečių apysakoje bei filme, “A Tree Grows in Brooklyn”, nes ir laikraštis, kaip apysakos veikėjas, Brooklyne niekad nepadarė pinigų, tik savo nuoširdžia lietuviška šypseną bei i tikinančiais skatinimais būti lietuviams ir šviestis, padarė ne vieną lietuvių laimingą.

Tokiu būdu, 25-tą sukaktį minint, redakcija jau galėjo 1911 m. rašyti: “Vienybė Lietuvninkų ne veltui lietuviškame pasaulyje gimė. Kiekviena jos gyvenimo valanda atžymėta koku nors naudingą darbu su broliais lietuviams Amerikoje, čia
Nukelta i 2 psl.

V I E N Y B Ė S U R U O Š Ė I S T O R I N Ī M I N Ė J I M Ā

Tokio minėjimo lietuviuose Amerikoje, net Lietuvoje, ar bet kuriame kitame krašte dar nėra buvę, koks Vienybės laikraščio surengtas lapkričio 27-ąją New Yorke. Lietuvių tautoje dar nė vienas laikraštis nesulaukė 90 metų! Kad kiti laikraščiai už kelių dešimčių metų gali tokio amžiaus sulaukti Lietuvoje — tikime, bet už Lietuvos ribų — dabartinių lietuviškų laikraščių to amžiaus nedaug besulauks.

Vienybė savo 90 metų minėjimą turėjo surengti vasario 10, kada tikrai suėjo 90 metų, kai J. Paukščio Wienibes Lietuvninku pirmoji laida buvo išleista mažam Plymouth, Pennsylvania miestelyje, kuris nedaug bepaaugo ir iki šių dienų. 1886-aisiais metais tame rajone buvo daugiausia lietuvių, kurie pelnėsi duoną, anglis kasdami. Tada artimasis Shenandoah buvo skaitomas Amerikos lietuvių sostine. Ten išteigta pirmoji lietuvių parapija, krauju ir lietuvių raumenimis sunkiai kovota ją išlaikyti grynai lietuviška.

Vienybė, 1907 m. persikėlus i Brooklyną, taip pat pergyveno daug audrų ir sunkumų.

Už lietuvių raštus Vienybėje kovojo Lietuvos ir lietuvių tautos idealistai, pradedant dr. Jonu Basanavičium, dr. Vincu Kudirka, Mažosios Lietuvos patriarchy Martynu Jankum, Storasta — Vydūnu, baigiant Lietuvos knygnešiais ir vėlesniais kovotojais už lietuvių ir Lietuvą.

Vienybėje atsispindėjo visa tai, kas lietuvių širdyje buvo jaučiama, ko Rusų carinėje ir Vokiečių kaizerinėje valstybėse nebuvo leista rašyti. Visų pasaulio kraštų lietuvių idealistų raštai plaukė i Vienybę, o pasišventę knygnešiai Vienybę išnešiojo po platųjį pasaulį. Vienybė išleido jų daug raštų, Vienybės žmonės pagelbėjo ir kitiems juos leisti.

Tilžėje leidžiamoje Aušroje atsispindėjo, kas buvo negero Caro Rusijos valdomojoje Lietuvoje, bet Vokietijos valdomojoje Tilžėje negalėjo būti nieko rašoma, kad Vokiečiai nutautino lietuvius Mažojoj Lietuvoje! Kas negalėjo būti talpinama Aušroje, tilpdavo Vienybėje.

Ta suprato, ivertino tų laikų visi patriotingieji lietuviams. Ir dabar tik nuoširdūs patriotingieji lietuviams Vienybės rolę ivertino ir Vienybės reikšmingoje sukaktyje gausiai dalyvavo.
Nukelta i 2 psl.

Jauniausias Vienybės leidejas — Jozas Natangas Tysliava i teikia gėlių seniausiai Vienybės veteranei Ievai Mokolainienei, buvusio Vienybės redaktoriaus Petro Mikolainio našlei.
S. Narkėliūnaitės nuotraukos

SVEČIAI IR SVEIKINIMAI IŠ ARTI IR TOLI

Petronėlė Jurgelaitė-Beverage, jos vyras Dr. Harold Beverage ir pirmoji Amerikoje lietuvių teisininkė Suzana Sabienė, buv. Lietuvos konsulo Bostone našlė. Už jų – Juozas Antanavičius, SLA sekretorė Genovaitė Meikūnienė ir Antoinette Binkins.

Milda Baronaite-Vaivadiene iš McLean, Virginia, Jonas Valaitis, dail. Vytautas Jonynas, laimėjęs dovaną – dail. Žmuidzinavičiaus vežniuka, ir Bronė Spūdienė.

Antanas Radzevičius, Amsterdam, N. Y., Vyčių pirmininkas, kun. Vytautas Balčys, Amsterdam, N. Y., lietuvių parapijos klebonas, Albany vyskupijos patarėjas, dr. Marija ir Aleksas Žemaičiai iš Leonia, N. J.

Du žurnalistai turi apie ką pasikalbėti: kairėje Vienybės bendradarbis Jonas Kizmis ir Worcester Gazette redakcijos narys Peter J. Plakštis.

Adv. Steponas Bredes, Jr., SLA sekretorė G. Meikūnienė, inž. V. Meikūnas ir arch. Ant. Varnas.

Helen Venienė, V. Kazlauskienė, Walter Shlaves ir Nelė Albrecht.

*Salomėjos Narkėliūnaitės nuotraukos
Vienybė, 1976 m. gruodžio 10 d.*

CHRISTMAS EVE IN LITHUANIA

Originally, a huge oak log was burned once a year to honor Thor, the God of Thunder. It was called the yule log. It was carried over to the Christian celebration of Christmas. In Lithuania, Kaledos — the word of Christmas — actually means log evening.

With the appearance of the first star, families gather to celebrate Kucia, the Christmas Eve supper. Brightly colored, paper thin plotkeles, or wafers are broken and eaten by each member of the household as a symbol of the season of peace on earth, good will to all men. A bit of hay is placed beneath a white tablecloth to recall the manger birth. A twelve course, meatless meal (in honor of the twelve Apostles of Christ) is served. Great loaves of bread sprinkled over with black poppy seeds and stamped with figures of the Christ Child occupy the place of honor on the table. The first course consisted of soup, followed by all kinds of good food such as cabbage, fried and boiled fish, sauerkraut, and an immense pike which is accompanied by a rich brown gravy. At last the "kisielius" appears — a kind of blanc mange made from cream of oats and served with sugar and cream. Many sorts of wine are served with the food. Christmas Eve ends in rejoicing and merrymaking.

LITHUANIAN AMERICAN CHRISTMAS EVE

Family recipes for the twelve course meatless menu varies according to the sections of Lithuania where our ancestors lived, but basically the following menu is used: Dried fruit compote and/or fruit pudding; Oatmeal Pudding; Biscuits and Poppy Seed Milk; Herring, Fish and/or Fish Soup; Dried Peas, White Christmas Bread or Raisin Bread; Beverages. Blessed Christmas wafers (plotkeles) always have the place of honor on the table.

The following are some of the recipes commonly used.

DRIED FRUIT COMPOTE (Dziovintu Vaisiu Kompotas)

7 oz. prunes	4 c. water
7 oz. dried pears	4 Tbsp. sugar
7 oz. dried apples	Cinnamon, whole cloves

Soak and wash fruits. Boil each fruit separately in water with spices. Cool. Combine just before serving.

CHRISTMAS BREAD (Kaledu Pyragas)

1 yeast cake, or 1 package dry yeast	1/2 c. scalded milk
1/4 c. butter	1/4 c. cold water
1/4 c. sugar	1 egg
1 1/2 tsp. salt	1 1/2 c. white raisins
3 c. sifted all-purpose flour	1/4 c. poppy seeds

Dissolve yeast in 1/4 cup lukewarm water. Combine butter, sugar, salt, milk and cold water and add egg, raisins, poppy seeds, together with the dissolved yeast. Add sifted flour and mix well until blended. Grease a 9x5x3" pan and pour mixture into it. Cover with clean towel and let rise in warm place for about 1 1/2 hours until light.

Bake in moderate oven 50 to 60 minutes. The last 5 minutes of baking, remove from oven, brush with honey that has been warmed slightly, and sprinkle with poppy seeds. Be careful not to let honey get too dark.

CRANBERRY PUDDING (Uogu Kisielius)

1 qt. cranberries	Potato starch
10 c. water	Sugar
1 stick cinnamon	

Boil cranberries, water and cinnamon until berries pop. Strain through fine sieve. Measure. Sweeten to taste. Bring to boil again. In separate bowl, mix potato starch to thin paste with cold water, using as many teaspoons starch as cups of strained berries. Stir slowly into boiling berries, taking care that starch does not lump. When thick, in about a minute, remove from fire. Pour into individual dessert dishes. Serve cold with milk or cream.

UNLEAVENED BREAD AND POPPY SEED MILK

2 lb. flour	1 tsp. salt
1/4 c. oil	1 small yeast cake in warm water
2 Tbsp. sugar	

Mix all ingredients. Knead well and let rise until doubled. With hand, roll thin strips about 1 inch around; put on cookie sheets, cut dough, but not quite through. When bread is baked, bread up, set aside.

Poppy Seed Milk (Aguonu Pienas):

1/2 c. poppy seeds, crushed (run through blender until the seeds are wet)	1/2 can Eagle Brand milk, diluted with 1 qt. water
---	--

Mix the poppy seeds with milk and water. Add the little loaves of bread before serving. This is a delicacy. This may also be made with honey water.

RED BEET SOUP WITH "LITTLE EARS"

1 qt. water	1 sprig parsley
1/2 onion	1/2 stalk celery
1 carrot	1 tsp. butter
6 pepper corns	1 Tbsp. flour
1 bay leaf	6 medium beets

Make bouillon of first seven ingredients. Strain, keep hot. Boil beets in water about 1 1/2 hours. Peel and grate. Add pinch of salt, and about 1/2 tsp. lemon juice. Melt butter; stir in flour, add to beets. Pour bouillon over beets. Heat, do not boil. Place little ears in hot soup before serving.

LITTLE EARS

1/2 c. water	1/4 lb. dried mushrooms
2 egg yolks	1/2 Tbsp. butter
Salt	1 chopped onion
Flour	

Soak mushrooms in cold water several hours. Rinse thoroughly. Boil in water until fairly soft. Chop, fry in butter with onion, adding salt to taste. Make a dough of the water, egg yolks, salt, adding enough flour to roll. Roll thin on floured board. Cut into 1 1/2 inch squares.

Vienybe, December 10, 1976

Christmas in Florida.

Photo by A. Astašaitis

THE NEW YORK TIMES ABOUT VYTAUTAS SMETONA

Vytautas Smetona, a 21-year-old Cleveland pianist of Lithuanian descent, made his Town Hall debut Monday night. His short program listed standard repertory sonatas of Beethoven, Chopin and Prokofiev, along with six miniatures by the Lithuanian composer M. K. Ciurlionis.

The potential is there. Mr. Smetona displayed solid technical capabilities and musicianly instincts that lean towards the introspective. He went through the first three movements of Beethoven's Opus 26 Sonata in A flat without cracking a forte, and his playing in general avoided the brittle tone and break-neck pace favored by so many young virtuosos these days.

Still lacking at this point, howev-

er, is a sense of strong interpretive conviction. Tempos and rhythmic accents were often inconsistent; many of the performances seemed to go measure by measure instead of establishing a clear directional flow.

Mr. Smetona was at his best in the engaging Ciurlionis pieces — five preludes and a tiny portrait of "The Nightingale" — nicely capturing their unpretentious lyric warmth. He also played the Scherzo of Chopin's B minor Sonata with becoming lightness, and in the finale, showed that he could stir up a good deal of excitement after all.

Robert Sherman

N. Y. Times Nov. 25

On each square, put a spoonful of mushroom mixture. Moisten edges with egg white, fold over opposite sides to form triangle; press edges together tightly. Twist two ends of triangle up and over to form ears. Boil about 5 minutes in bouillon, in covered pan. Add to beet soup.

OATMEAL PUDDING (Kisielius)

2 c. old-fashioned oatmeal	1/4 tsp. sugar
4 c. cold water	

Place oatmeal in large bowl. Pour on water. Cover with cloth. Place bowl in warm spot for about 24 hours, or until oatmeal ferments. A piece of sour rye bread added to oatmeal will hasten fermenting. Strain oatmeal through cheesecloth or sieve. Bring the strained liquid to a rapid boil. Reduce heat, and continue to boil, stirring constantly, until thick and separating from sides of pot. Stir in sugar. Pour into bowl which has been rinsed in cold water. Serve cold with sweetened water or poppy seed milk.

SAUERKRAUT SALAD (Kopustu Salotos)

1 (No. 2) can sauerkraut	1 stalk green onion (or small onion, diced and fried in oil)
3 Tbsp. salad oil	Dash of pepper

Remove sauerkraut to sieve. Rinse well, drain and add chopped onion to kraut. Pour oil over kraut; mix. Season with pepper. Chill.

FISH SOUP

2 lb. smelts or whiting (clean scales)	Salt and pepper to taste
1 qt. water	

Reprinted from "Let's Cook" edition.

Dailininkas V. K. Jonynas ruošiasi apžvalginei parodai

Vienybei minint 90 m. sukaktį ir rengiantis jubiliejiniam bankietui, dail. V. K. Jonynas padovanojo leidėjai vieną savo kūrinių ir sutiko, kad jis būtų leidžiamas laimėjimui.

Besikalbant su dailininku apie laikraščio sukaktį, sustota ir ties jo paties amžiaus septyniasdešimtmečiu, kurio proga jis dabar ruošiasi savo apžvalginei parodai.

Ta proga dailininkas buvo paprašytas papasakoti apie save, savo kūrybą ir ateities planus, kad Vienybės skaitytojai, kurie ir taip jau dažnai buvo informuojami apie jo kūrybą, dabar susidarytų apie jį platų ir vientisą vaizdą. Ir paklausėme.

Vienybės reporteris:

Girdėjome, kad neužilgo rengiate savo gyvenimo apyskaitinę parodą Chicagoje, ryšium su Jūsų 70 m. amžiaus sukaktimi. Idomu kada ta paroda įvyks, kas ją organizuoja ir globoja o taip pat kokios apimties paroda numatoma? Mes žinome Jūsų kūrybos įvairių laikotarpių kryptis, o taip pat jūsų paliestas ir puoselėtas įvairių meno šakų ir technikų sritis, todėl idomu, kokiais eksponatais ir kaip Jūs numatote šį savo kūrybos kelią parodyti?

V. K. Jonynas:

Dėkoju Vienybei už norą savo skaitytojams mane plačiau pristatyti.

Jūsų pirmasis klausimas yra tiek platus, kad abejoju, ar belieka kas nors daugiau mane kitais klausimais beklauti. Mėginsiu iš eilės į Jūsų klausimus atsakyti.

Teisybė, kad aš artėju prie Jūsų minimos amžiaus sukakties, ir kad šia proga Chicagoje, M. K. Ciurlionio galerijoje, yra organizuojama paroda. Man džiugu, kad parodos rengimo našta prisiėmė Ciurlionio galerija su Montessori D-ja, kurios pirmininkė yra Audronė Tamulienė.

Paroda numatoma atidaryti šiemet kovo 18 d. Parodą norėčiau surengti apžvalginio pobūdžio, pradėdant gal nuo 1947 m., kas susumuotų mano 30 darbo metų derlių.

Tiesa, kad aš bandžiau įvairias meno šakas ir kryptis. Tai dariau, tikėdamas, kad meno šakos arba specialybės neturėtų riboti dailininko jo kūrybiniuose polėkiuose. Specialybių savitūmai tik stimuliuoja ir papildo įvairius sumanymus. Pastariesiems išreikšti pasirenkama tinkamiausia meno šaka, dažnai intriguojanti skirtingomis medžiagos savybėmis ir tuo pačiu išreikšdama iš menininko didesnių pastangų. Todėl menininkas praturtina savo intelektualinį pasaulį ir savo individualines savybes.

Galimas dalykas, kad menininkas, "smaguriaudamas" įvairiose technikoje ir medžiagose, neatsiekia tobulai techniškų plonybių, kurios dažnai priklauso amatininko profesijai.

Padaręs šią savo meno sampratą išpažinti, suprantama, kad norėčiau parodyti pavyzdžiais, kaip aš su šiomis problemomis susidorojau.

Mūsų visuomenėje buvau žinomas kaip dailininkas grafikas ir nevienas

žiūrėjo į mane su nepasitikėjimu, kuomet aš savo darbais reiškiausi skulptūroje, tapyboje (akvarelė) ir dekoratyvinėje dailėje. Retas tačiau prisimena, kad skulptūrą ir dekoratyvinę dailę studijavau Paryžiuje. Tapybą, tiesa tik 2 metus, Lietuvos Meno Mokykloje Adomo Varno tapybos studijoje. Akvarelės pradinius žingsnius davė Kajetonas Sklėrius, žinomas mūsų akvarelistas.

Medžio skulptūrą keletą metų dėščiau Kauno Meno Mokykloje. Meno studijoms esu skyres devynerius savo jaunystės metus, kuriuose su aistringa meile stengiausi įgyti daugiau žinių, aprėpti platesnius laukus, aiškintis šios stebuklingos žmogaus dvasinio pasaulio būsenos esmę ir priemonės, kas mūsų kalboje nusakoma vienu žodžiu — menas. Studijų metais aiškinausi meną sau, o studijas baigęs, per 30 metų jau kitiems perdaviau savo žinias kaip pedagogas.

Mielas šių eilučių skaitytojas tikriausiai apčiuopia mano sunkią problemą ribotose patalpose, ribotu laiku ir ribotomis priemonėmis konkrečiai parodyti, ką iš tikro šitas žmogus per 30 metų yra bandęs ir padaręs.

Parodoje ketinu išstatyti grafiką, knygų iliustravimą, Vokietijai darytus pašto ženklus ir piešinių bei akvarelių iš šio periodo.

Amerikiniame periode eksponatais, projektais, nuotraukomis, piešiniais ir akvarelėmis tapyba norėsiu parodyti savo individualinę ir dekoratyvinę skulptūrą (daugumoje skirtą bažnyčių dekoravimui), vitražus, jų projektus ir spalvotas nuotraukas.

Kadangi šios srities darbai yra didelio formato, sunkūs (skulptūros) transportui ir eksponavimui, todėl teks pasitenkinti tik šių kūrinių pakaitalu — fotografijomis.

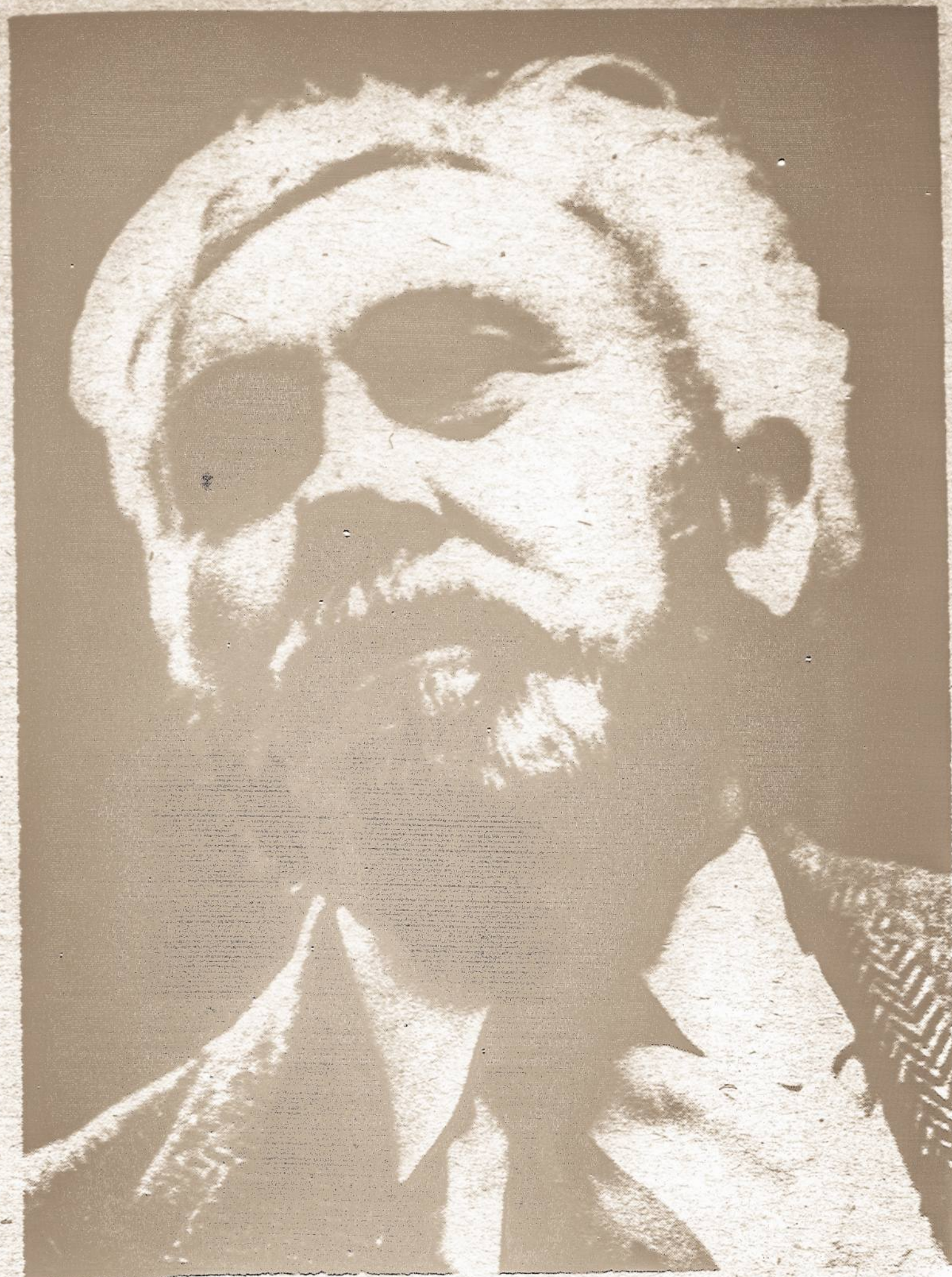
Yra baigiamas susukti 16 mm filmas, apžvelgiantis dalį mano meninių pastangų ir rezultatų. Jei pavyks rasti Chicagoje priemones šiam filmui parodyti, tai jis neabejotinai nušviestų tą mano kūrybos aspektą kurį eksponuoti neįmanoma, dėl tų darbų didelio formato.

LIETUVOJE

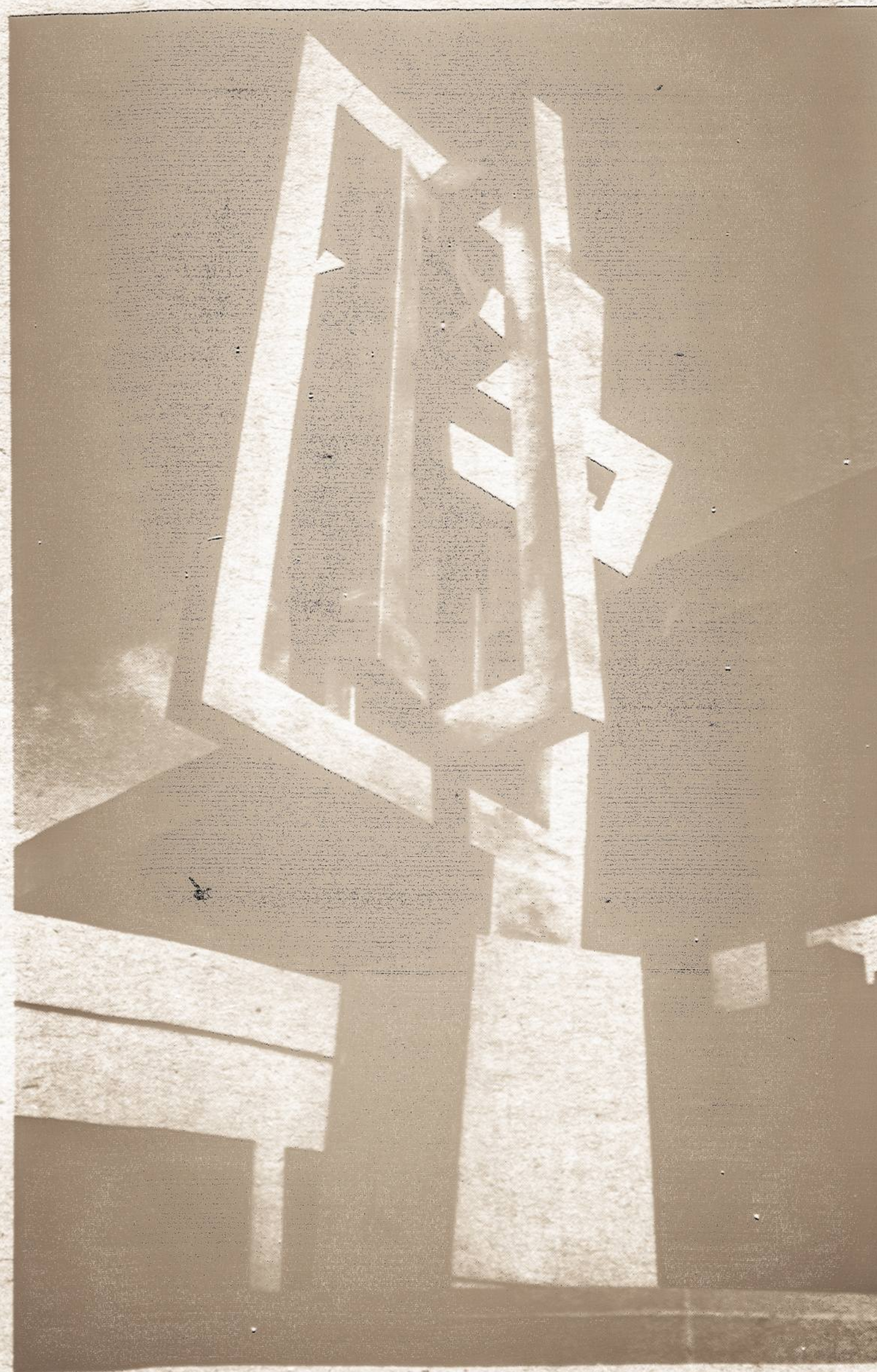
Rašytojui Juozui Grušui Lietuvoje lapkričio 29 dieną suėjo 75 metai. Ta proga jis buvo prisimintas spaudoje. Neseniai išleista jo parašytų dramų leidinys, kuriame atspausdintos šios neseniai parašytos dramos: Svitrigaila, Ugnis, Smalkės, Pijus nebuvo protingas ir Cirkas.

Anso Bruožio, Mažosios Lietuvos veikėjo, 100 metų gimimo sukaktis prisiminta Lietuvos spaudoje. Ilgesnį laiką Lithuanijos spaustuvėje, Klaipėdoje jis dirbo rinkėjo darbu. Yra paskelbęs nemažą studijų iš Mažosios Lietuvos gyvenimo.

Juozas Venclova daugelio istorinių studijų autorius iš spaudos išėjo jo 40 psl. studija "Senovės graikai, giruliai ir getitai, ir jų ryšys su lietuviais".

DAILININKAS VYTAUTAS K. JONYNAS

Dail. Vytauto K. Jonyno 1973 m. sukurta skulptūra Brooklyn College Plaza. Vaizduoja knygas.

Vienybė, 1976 m. gruodžio 24 d.

Vliko veikla 1976 metais

Atkelta iš 1 psl.

bai siūlant pasikeisti ryšiniškais tikslu geriau vieni kitus informuoti apie savo darbus. Abi organizacijos atsiliepė teigiamai. To išvado VLIKo ryšininku prie PLB Valdybos sutiko būti prof. Jonas Puzinas, o PLB ryšininku prie VLIKo Valdybos yra Kazys Jankūnas.

Prie visuomeninių reikalų galima būtų priskirti ir VLIKo — net ir visos Lietuvos laisvinimo sąrangos — klausimus, kuriems aplamai VLIKe buvo skiriama nemaža dėmesio. Atskiri VLIKo Valdybos nariai šituose svarstymuose aktyviai dalyvavo ir rugpiūčio mėnesio VLIKo Tarybos posėdyje, kuriame šiuo klausimu buvo padarytas toks nutarimas: "VLIKo sudarymas politinių organizacijų — partijų bei rezistencinių sąjūdžių — pagrindu geriausiai atitinka jo paskirtį bei pagrindinius uždavinius ir šiuo metu".

Bendriniai reikalai

Gana didelę Valdybos darbo dalį sudaro pasiruošimas VLIKo seimams. Kaip žinote, nuo 1970 metų seimai šaukiami vis kitose vietose, kad vietos gyventojai iš arčiau susipažintų su seimo dalyviais, Valdybos nariais ir, svarbiausia, galėtų sekti seimo eigą. Patirtis parodė, kad vietos gyventojai visada tuo būna patenkinti. Didelę techninę darbo dalį atlieka vietos organizacijos ir asmenys — Seimo ruošėjai. Seimai vyko Chicagoje, Detroite, Clevelande, Toronte, Bostone ir, ši kartą, Washingtone.

VLIKas kasmet reguliariai išleidžia viešus pareiškimus — sveikinimus Kalėdoms, Naujiesiems Metams, Vasario Šešioliktajai, Baisiam Birželiui ir kt. Skelbia Romo Kalantos Savaite.

Prano ir Algirdo Brazinskių byla vis dar nepabaigta. Todėl apie ją tenka pasakyti keletą žodžių. Prieš metus pradėjus dabartinei Valdybai veikti, Brazinskai tebebuvo pabėgėlių stovykloje Turkijoje. Po jų birželio mėnesį dramatinio pasirodymo JAV Ambasadoje Ankaroje ir tam jų poelgiui plačiai nuskambėjus pasaulinėje spaudoje, teko imtis naujų žygių juos greičiau iš Turkijos išgabenti. Brazinskai už sovietinio lėktuvo nuleidimą ir lėktuve įvykusią dramą buvo nubausti. Šešerius metus atsėdėję kalėjime ir stovykloje, buvo amnestuoti. Jie tapo laisvais žmonėmis. VLIKo Valdyba laikė, kad Brazinskių padėtis perėjo į kitą, t. y. socialinės globos reikalų fazę. Valdyba, apsvarsčiusi naują padėtį, nutarė pasitarti su Ponia Marija Rudiene, BALFo pirmininke, kad BALFas, kaip šalpos organizacija, galėtų sėkmingiau surasti būdus Brazinskams išgabenti į kitą kraštą ir ten juos įkurdinti. Ponia Rudienė mielai sutiko ir savo didelėmis pastangomis ir BALFo lėšomis Brazinskius rugpiūčio mėnesį nugabeno į Venėzuelą.

Brazinskai dabar gyvena šiame krašte, į jį atvykę nelegaliai. VLIKui teko iš naujo daryti žygių, kad jie nuolatos galėtų apsigyventi Amerikoje. Pasamdytas advokatas, Vienybė, 1976 m. gruodžio 24 d.

kuris veda jų bylą teismuose, įstaigose.

Amnesty International

Kai tik prieš keletą metų VLIKe buvo gauti politinių kalinių sąrašai, jie tuč tuojau buvo pasiūsti Amnesty International centrui Londone. Buvo prašyta rūpintis šių kalinių išvadavimu. Tuo pačiu prasidėjo platus susirašinėjimas su šia organizacija ir jos skyriais, veikiančiais laisvajame pasaulyje. Vienas skyrius veikia ir Maskvoje, kuriam vadovauja akademikas Andriejus Sacharovas. Londono centras atskirais kaliniais rūpintis paveda savo skyriams ir nurodo, kad jie iš VLIKo gali gauti daugiau žinių apie kalinius. Pamažu išsivystė intensyvus susirašinėjimas su daugybe Amnesty International skyrių. Iš antros pusės, VLIKas ieško politinių kalinių giminių ir pažįstamų, kad gautų daugiau žinių apie kalinius ir juos galėtų pasiūsti Amnesty International.

VLIKe turimuose sąrašuose yra per 400 politinių kalinių, esančių sovietų koncentracijose stovyklose. Aišku, jų yra tūkstančiai, neskaitant tremtinių bei kalinamų kalėjimuose.

Jaunimas

Per ilgesnę metų eilę VLIKo Valdyba palaikė ir palaiko ryšius su jaunimu. Jaunų žmonių buvo ir yra VLIKo Valdyboje bei Taryboje, kurie sėkmingai bei ryžtingai atlieka savo pareigas. Be to, buvo ruošiami jaunimo seminarai, o kai kuriuose VLIKo seimuose, jaunimo atstovams dalyvaujant, buvo diskutuojamas platesnės apimties bendradarbiavimas Lietuvos laisvinimo veikloje.

Iš savo pusės per paskutiniuosius dešimt mėnesių VLIKo Valdyba, rodydama reikiamą dėmesį jaunimui, yra atlikusi šiuos darbus: (1) aptarė pagrindines gaires išsivijos jaunimo politinės treniruotės reikalu, nustatydama dvejopą šiam rei-

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Seimo, įvykusio 1976 m. gruodžio 4-5 d. d., Shoreham Americana viešbutyje, Washington, D. C., prezidentūmas: kalba dr. Kęstutis Vakiūnas, VLIKo pirmininkas. Sėdi: iš kairės į dešinę — prof. dr. Česlovas Masaitis, Seimo pirmininkas; prof. dr. Jonas Valaitis, jo pavaduotojas; Vaiva Vėbraitė — sekretorė.

kalui programą — (a) politinio lavinimosi Lietuvos laisvinimo srityje, kiek tai liečia tarptautinę padėtį ir Nepriklausomos Lietuvos politinę praeitį bei politinę diferenciaciją; (b) dabartinės Lietuvos padėties vertinimą bei santykių su pavergtuoju kraštu analizavimą. (2) Susirišo ir palaiko ryšius su Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjungos Valdyba Toronte, (3) Paskyrė stipendiją vienam studentui vasaros metu dirbti VLIKo būstinėje 1977 metais. (4) Parengė projektą jaunimo politiniam seminarui, kuris, bendradarbiaujant PLJS, įvyks 1977 metų vasario 26-27 d. d. New Yorke.

Informacija

VLIKo Valdyba savo informacinę pareigą atlieka per VLIKo Valdybos Informacijos Tarnybą. Informacinės Tarnybos veiklos apimtis yra plati. Informuojami Lietuvos gyventojai, po visą platųjį pasaulį išsiskleidžiusi išsivija, VLIKo Taryba, VLIKo Seimas, Tautos Fondo nariai ir kiti aukotojai, kurie sudaro VLIKo veiklai finansinį pagrindą.

Pagrindiniai šaltiniai apie gyvenimą okupuotoje Lietuvoje yra: Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika, Aušra ir kiti slapti leidiniai.

Savaitinėmis lietuvių kalba ELTos Informacijomis užsienio lietuviui informuojami apie Lietuvos

gyventojų nuotaikas, apie jų pastangas ginti religinių ir kitų žmogaus teisių laisvę. ELTos Informacijos pasiekia spaudą, lietuviškas radijo stotis, mūsų diplomatus ir visus tuos, kurie remia VLIKo darbą per Tautos Fondą bent 25 dolerių metine auka. ELTos Informacijos gauna patys svarbiausi VLIKo rėmėjai.

Siais metais išleista ankstesnių VLIKo valdybų rūpesčiu paruošta dr. Vandos Sruogienės knyga "Lietuvos Steigiamasis Seimas". Knygoje aprašoma apie Seimą, veikusių sunkiausių sąlygomis, besiginant nuo priešų tik ką atsistačiusiai Nepriklausomai Lietuvai. Knyga skiriama jaunesnėms mūsų kartoms, kad jos žinotų, kokia sunaikinta buvo ir kokia graži kėlėsi Lietuva iš pirmojo pasaulinio karo pelenų.

Jau yra vidurinės kartos inž. Kęstučio Cerkeliūno paruošta 32 puslapių anglų kalba informacinė knygelė Lietuva. Tautos Fondas ją išleis dar prancūzų, ispanų ir vokiečių kalbomis. Yra susitarta su jaunosios kartos doktorantu Mykolu Druonga anglų kalba parašyti 350-400 puslapių enciklopedinio pobūdžio knygą apie Lietuvą. Pagal galimybę ji galės būti išleista ir kitomis kalbomis. Pabaiga 15 psl.

Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto Seimo, įvykusio 1976 m. gruodžio 4-5 d. d., Shoreham Americana viešbutyje, Washington, D. C. nuotrauka

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD
was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Vienybė is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waiwada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.
Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Ivykiai įvyksta kasdien, o praeina metų metai, iki jie pilnai išsiaiškina. Kiekvieną gruodžio mėn. kas nors mūsų laikų panagrinėja 1926-ųjų metų perversmą Lietuvoje. Vienybė ir Dirva tada buvo vieninteliai Amerikos lietuvių laikraščiai, patarę laikytis blaiviai bei šalta, nes, viena, perversmas buvo pačių Lietuvos lietuvių vidaus reikalas, antra, jį įvykdė lietuvių tautinės, ne tarptautinės jėgos. Kada 1940-aisiais metais perversmą įvykdė tarptautinės jėgos, lietuviams ir Amerikoje ir Lietuvoje dėl to iš tikrųjų pasidarė pikta bei kaktu.

1926 m. perversmininkų Kauno komendantu pastatytas gen. V. Grigaliūnas-Glovackis Argentinos lietuvių laikraštyje Laikas 1951 m. gruodžio 20 d. pareiškė: "Du vyriausi sukilimo organizatoriai ir vadovai buvo prelatas M. Krupavičius ir A. Smetona, o visi kiti buvo tik vykdytojai."

Įdomu prisiminti, ką tada sakė senas Amerikos lietuvis, kuris perversmą Kaune pergyveno, tarnaudamas užsienio ministerijoje, diplomatas Bronius K. Balutis, vėliau Lietuvos atstovas Washingtone ir Londone. Seno Amerikos lietuvių Juozo Bačiūno išleistame, Vytauto Širvydo sureduotame atsiminimų leidinyje Balutis pasakoja:

"Nuo pat pradžios linkau spėlioti, kad tikraisiais perversmo sugalvotojais buvo krikščionys demokratai, nors patį perversmą įvykdė, tautininkams pritariant, karininkai. Sleževičiaus vyriausybę juk nuvertė opozicija, o joje buvo nelyginant daugiau krikščionių demokratų, negu tautininkų. Šie, ypatingai Antanas Smetona, gal turėjo daugiau simpatijų kariuomenėje, be kurios perversmas būtų buvęs visai neįmanomas. Bet tikroji politinė opozicinė jėga krašte juk buvo krikščionys demokratai."

Balutis toliau pasakoja:

"Todėl išrodė keista, o politiniai net neloginga, kada po perversmo sudarytoje vyriausybėje svarbiausias vietas paėmė tautininkai. Sakysime, aukštieji karininkai spyrė taip daryti, bet, visgi, kažin, ar kariuomenė, pati viena, būtų drįsusi perversmą daryti, jei krašte nebūtų jutusi stiprios politinės paramos. O šioji, aišku, tegalėjo būti vien krikščionys demokratai. Jų nuolaidumą tenka aiškinti jų politinio štabo sugalvota, politiniai loginga, strategija. Tautininkus priešakin pastačius, šiems atitektų visas visuomenėje paliktas perversmo neskanumas. Tikroji krašto politinė pajėga, po senovei, būtų krikščionys demokratai."

Krikščionys demokratai, sako, tikėjosi, anksčiau ar vėliau, vėl būti pakviesti vyriausybę sudaryti, bet sukliudė "trijų pėdų milžinas" Voldemaras. Jų neįsileido nei nuolankesnis Juozas Tūbelis.

Kun. M. Krupavičius 1949 m. syki sustojo Londone pas savo seną, iš "Dzūkijos" draugą Balutį, tada ėjusį Lietuvos atstovo pareigas. Besisvečiuojant, šis kunigui ir pateikė savo pažiūrą apie 1926 metų perversmo šaknis. Balutis rašo:

"Labai nustebau, kada kunigas griežtai ir trumpai atkirto — tai melas!" Tačiau, pilniau aiškinti nesileido, o Balutis, kaip geras šeimininkas, svečio aiškinti ir nespyrė.

Atrodo, kad ir šiandien reikalas tebestovi vietoje, nepilnai išaiškintas, nes Bostono Keleivis sprendžia: "Šis istorinis įvykis dar nėra rimtai išnagrinėtas." Pilnas išnagrinėjimas, tarp kitko, bene įrodytų, kad Vienybė ir Dirvos žmonių anuomet peršamoji nuotaika buvo politinė išmintis, draudusi mestis į "bendrą frontą" su mūsų komunistais, niršusiais dėl keturių jų agentų sušaudymo Lietuvoje.

Buvusiųjų Lietuvos karininkų leidžiamas žurnalas Karys 1953 m. gruodyje atspausdino New Yorko lietuvių komiteto Antanui Smetonai priimti nuotrauką, jam 1941 m. lankantis New Yorke. Iš 18 komiteto A.

Smetonai priimti narių 14 buvo Vienybės žmonės. Jų tarpe Vienybės redaktorius Juozas Tysliava su žmona Valerija ir buvę Vienybės redaktoriai Jonas Valaitis, Petras Jurgėla ir Domininkas Klinga.

Būsimose rimtose Amerikos lietuvių istorijose, be abejo, bus įrašyta Vienybės žmonių nuotaika dėl perversmo ir santykių su pirmuoju bei paskutiniu nepriklausomos Lietuvos prezidentu Antanu Smetona. Ten vieta ras, turbūt, ir Vienybės nepalaužiama parama 1917 metų pabaigoje paskelbtajam Amerikos lietuviams tada lankiusio inž. Tamo Naruševičiaus-Noraus šūkiui: "Laisva Lietuva, dabar arba niekad!"

Mūsų socialistų vadas ir Naujienų redaktorius Pijus Grigaitis tuomet išdidžiai redakciniu 1918 m. liepos 1 d. pareiškė, kad Vienybė netrukus turėsianti šito šūkio atsakyti, nes, girdi, "Lietuvos nepriklausomybės obalsis netikęs daugeliu atžvilgių, ir tie žmonės, kurie stoja už Lietuvos nepriklausomybę, turės neužilgo mainyt savo obalsį." Mainymas, tiesa, įvyko — ne Vienybės, bet Grigaičio. Nors Amerikos lietuvių seimui Brooklyne jis 1914 metais neleido dienotvarkėn įrašyti net kuklų dr. Jono Šliūpo Lietuvos autonomijos reikalavimą, 1940 metais Grigaitis ragožium apvirto, ir galvotrūkišiais ištojo kietu nariu Amerikos Lietuvių Tarybon, L. Šimučio suorganizuotą atstatyti prarastą, jau ikūnytą nepriklausomybės "obalsį", kurį Grigaitis 1918 metais laikė "daugeliu atžvilgių netikusiu."

Be abejo, būsimieji Amerikos lietuvių istorikai nuo juoko lūpas patrins ir dėl gaidžio koja paremto A. Mažiulio pareiškimo Lietuvių Enciklopedijos 1965 metų tome apie Vienybę. Girdi: "Paskutiniaisiais metais Vienybė pasisakė už vadinamąjį "kultūrinį bendradarbiavimą" ir iš vieningos lietuvių išeivijos laikysenos išsiskyrė." Didesnio pagrindo turėjo Vienybės išsiskyrimas nuo vieningos Amerikos lietuvių "bendrafrentininkų" veiklos dėl 1926 metų perversmo!

Mažiulio pareiškimą žodis žodinė pasisavino Pranas Pauliukonis (miręs 1970 m.) prof. A. Kučo sureduotoje Amerikos Lietuvių Istorijoje 1971 m. O pats profesorius istorikas, savo anglų kalba veikale Lithuanians in America, 1975 m. sau įsikalbėta nepagydomą ligą nudailina, sukurdamas gryną pasaką: "In recent years Vienybė alienated itself from the great majority of the Lithuanian public by its seeming endorsement of collaboration with the Soviet occupant of Lithuania."

Prof. Vytautas Kavolis, kuris redaguoja išeivijos jaunųjų Lietuvos liberalų kultūros žurnalą Metmenys, 1962 m. gegužyje rašė, kad tarp ryškiai Amerikos lietuvių visuomenėje pastebimų anti ir pro komunistinių viešosios nuomonės blokų "jau keli metai pamažu, atrodo, formuojasi 'trečioji jėga', už kurią, kai kuriais atžvilgiais, įvairių asmenų būdavo ir seniau pasisakoma, bet kurios pagrindiniu veikėju šiandien darosi Vienybė. Šią trečiąją jėgą būtų galima pavadinti ne-komunistiniu bloku. Įvairių pažiūrų žmonės, kurie į šį bloką, viena ar kita prasme, jungtini, pagėidautų nepriklausomos Lietuvos, tačiau, priėję išvados, kad nepriklausomybės atstatymui apčiuopiamoje ateityje nėra realių vilčių, yra pasiryžę 'padėti lietuvių tautai', nekeldami nepriklausomybės klausimo, jei to reikalauja tie, kurie nustato sąlygas, kuriomis, apskritai, galima 'tautai padėti'."

Prof. Kavolis tiksliai spėja, kad šiam nekomunistiniam blokui Amerikos lietuviuose atsirasti veikė, it nesulaikomas Maironio upės bėgimas, tautinis išipareigojimas ir laikraštinė atsakomybė gauti ir skelbti visas žinias apie dabartinę Lietuvą. Tačiau blokininkus išpėjo neišeiti iš krašto, kad "subjektyviai 'tautai padedant', objektyviai nebūtų pasitarnaujama imperialistams". Laisvės kovotojas turi pasilikti sau laisvę kovoti.

Prof. Kavolio pažiūra, atrodo, labiau istoriniai tikslai, negu Enciklopedijos etnografo A. Mažiulio, ar istoriko A. Kučo veikaluose, nes nėra "dėdės berno brolio žmonos tetos" iš oro sugraibstyta pasakelė, kuri paveikia tik lengvatikius, kurie Vienybės neprenumeruoja ir neskaito.

Pasaulinio masto poetas Dante savo krikščioniškosios kultūros aukso veikale apie pragarą šiam suteikė virš jo vartų užrašą: "Mane, taip pat, sukūrė Amžinoji Meilė." Vienybę, taip pat, sukūrė amžinoji Lietuvos meilė, kuri per 90 metų ją palaikė ir tebeįlaiko, nežiūrint etnografų, istorikų ir, Dantės kalba, "i tutti".

PRISTATYS DR. K. JURGĖLOS KNYGA

Lietuvos Vyčių 142 skyriaus valdyba sausio 15 d. ruošia priėmimą, kuriuo metu bus pristatyta jų ilgamečio nario dr. K. R. Jurgėlos neseniai iš spaudos išėjusi knyga "Lithuania — The Outpost of Freedom". Pobūvis įvyksta Washington, The Army-Navy Club, 1627 Eye St., N. W.

Naujoji dr. Jurgėlos knyga apžvelgia lietuvių praeitį, istoriją ir kultūrą nuo Lietuvos valstybės atsiradimo viduramžiuose iki dabar.

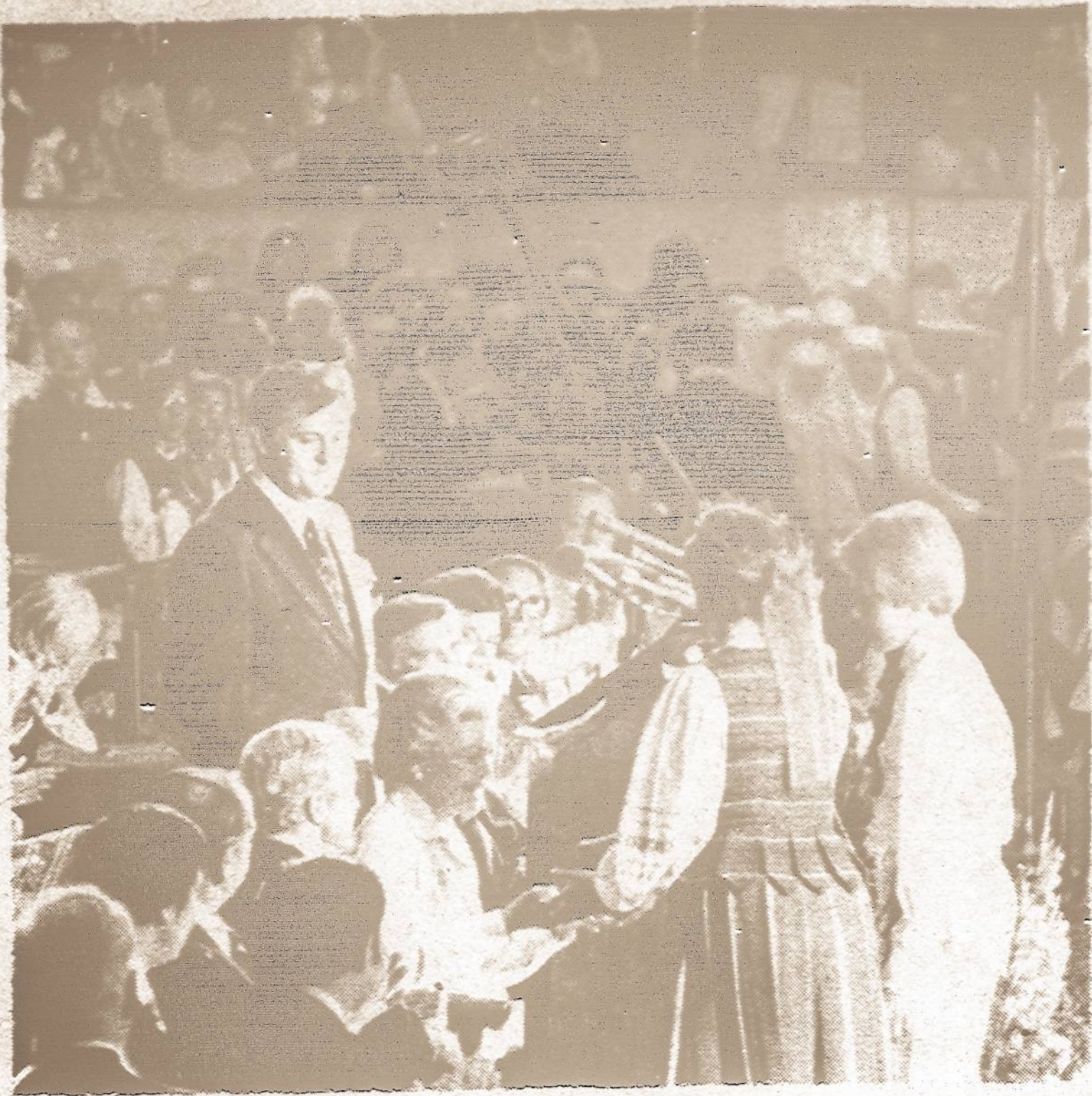
Amerikiečiams ir kitiems, kurie apie Lietuvą mažai ką nežino, tai bus didelis informacijos šaltinis. Tai

jau ketvirta stambi dr. Jurgėlos knyga apie Lietuvą. 1945 m. išėjo jo "Lithuania in a Twin Teutonic Clutch", 1961 m. — "Tannenberg, 15 July, 1410" ir 1970 m. — "The Lithuanian Insurrection 1862-1864".

Dr. Jurgėla, kuris nuo 1951 iki 1974 m. buvo Voice of America lietuviško skyriaus vedėjas, šiuo metu gyvena Bethesda, Md.

Lietuvių demokratų lyga į Amerikos Lietuvių Tarybą paskyrė St. Balzeką, R. Muloką ir J. Nasvytį, į valdybą paskyrė St. Balzeką.

Vienybė, 1977 m. sausio 7 d.

JAV prezidento žmona Betty Ford dalyvavo V-oje Lietuvių tautinių šokių šventėje, Chicagos Amfiteatre. Kairėje stovi V. Adamkevičius.

Rugsėjo 11 d. Korporacijos Neo Lithuania New Yorko skyrius Kultūros židinyje surengė simpoziumą panagrinėti Helsinkio susitarimams. Simpoziumui vadovavo dr. Bronius Nemickas, o prelegentais buvo Vytautas Vaitiekūnas, Algimantas Gureckas ir Vytautas Meškauskas. Vieningos išvados neprieita: Vieni tvirtino, kad tie susitarimai Lietuvos bylai didelis smūgis, o kiti, kad — mažas.

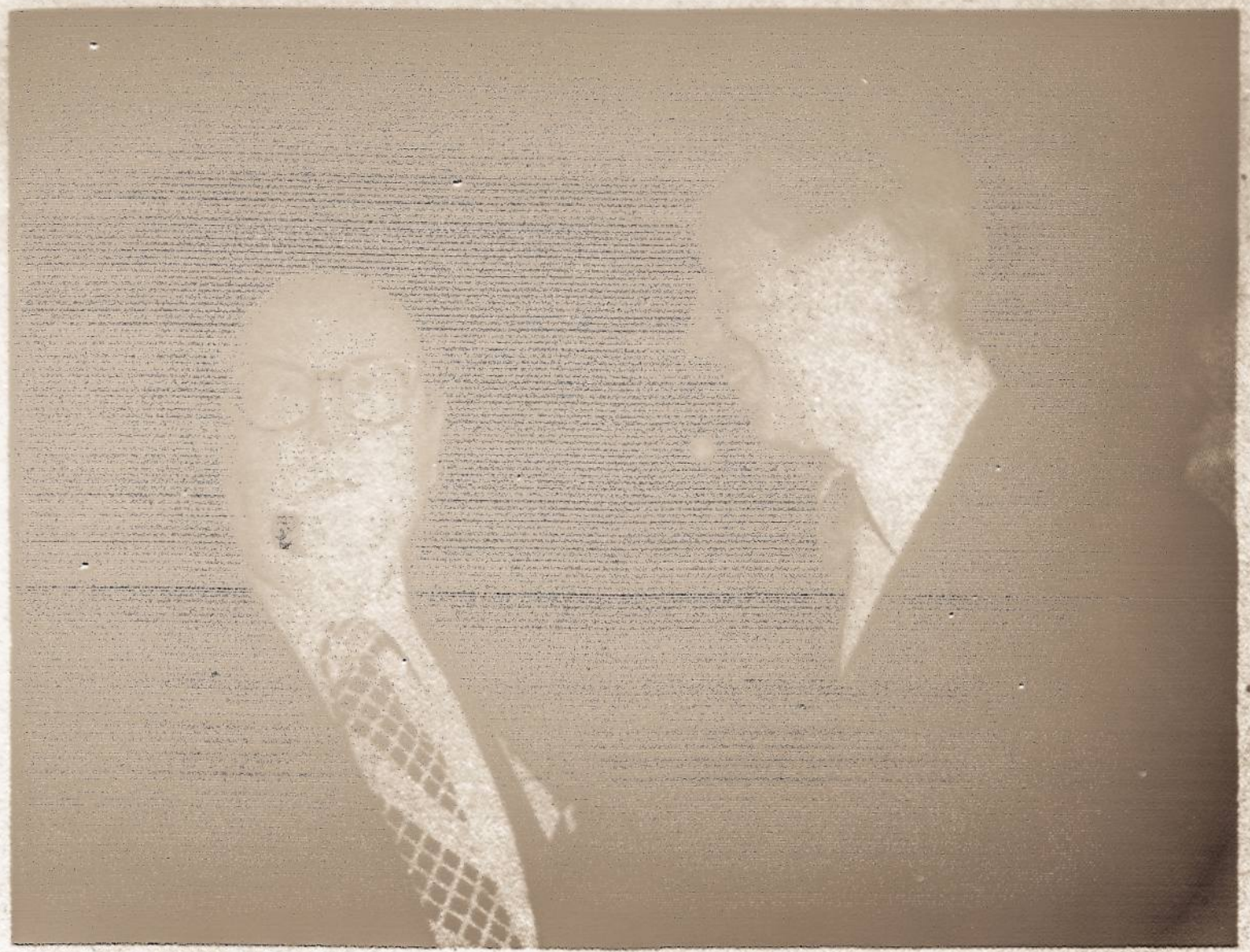
Rugsėjo 18-19 d. Brooklyne, Kultūros židinyje, įvyko Paryžiuje gyvenančių dailininkų Bronės ir Vytauto Kasiulių kūrinių paroda. Prieš tai ji buvo surengta Chicagoje.

Rugsėjo 22 d. VLIKO pirmininko dr. Valiūno namuose New Rochelle, N. Y., buvo sušaukta spaudos konferencija, kurioje pristatyti trys Brazinskai — tarybinio lėktuvo nukreipėjai Pranas su sūnum Algirdu ir naujoji sūnaus žmona Bernadeta, kurią Algirdas vedė, vos atsiradęs Amerikoje, kai jie išlipo New Yorke, iš Venezuelos skrisdami neva į Kanadą. Toje konferencijoje Brazinskai susirinkusiems papasakojo apie savo nutikimus Turkijoje ir Venecueloje. Buvo pranešta, kad JAV Imigracijos įstaiga buvo suėmusi tėvą ir sūnų už nelegalų įvažiavimą į JAV ir paleidusi už užstatą, kurį uždėjęs VLIKO pirmininkas. Dr. K. J. Valiūnas dabar pabrėžęs, kad lietuvių rūpestis Brazinskais nesibaigia, nes reiki Vieniybė, 1977 m. sausio 7 d.

kės samdyti advokatus jų reikalus ginti, kad jiems būtų leista apsigyventi Amerikoje. Jie šiuo laiku gyvena Worcester, Mass.

Rugsėjo 30 d. Petras Jurgėla, Lietuvos Skautų įkūrėjas, sulaukė 75 m. amžiaus.

SLA prezidentas Povilas Dargis susitinka su Jimmy Carter Pittsburgh'e prieš rinkimus.

Spalis:

Spalio 2 d. Pittsburgh, Pa., demokratų partijos kandidatas į JAV prezidentus Jimmy Carter susitiko su etninių grupių atstovais, kurių tarpe buvo lietuviai, žadėdamas ginti jų tėvynių reikalus, jei būtų išrinktas prezidentu. Tą pačią dieną Washingtone Baltuosiuose Rūmuose prez. Fordas priėmė 26 tautybių atstovus ir jiems padarė pareiškimą dėl savo politikos.

Spalio 8 d. JAV Bicentennial ekspedicija pasiekė Everesto kalno viršūnę. Tos ekspedicijos išpūdzius su ja kartu dalyvavusi žurnalistė Jūratė Kazickaitė pradėjo aprašinėti spaudoje ir dailintis per TV.

Spalio 9 d. Chicagoje suruošta sukaktuvinė (ryšium su 70 m. amžiaus sukaktimi) dail. Vlodo Vaitiekūno dailės darbų paroda.

Spalio 14 d. žurnalistė ir visuomeninkė dr. Ona Labanauskaitė paminėjo 75 m. amžiaus sukaktį.

Spalio 18 d. prof. Juozui Eretui, pirmajam Eltos direktoriui ir daugelio knygų apie Lietuvą autoriui, sukako 80 m. amžiaus.

Spalio 19 d. Chicagoje mirė ilgametis Draugo redaktorius Ignas Sakalas, 82 m. amžiaus.

Spalio 25 ir 26 d. New Yorke koncertavo menininkų grupė iš Lietuvos.

Spalio 25 d. visai svečių grupei (20 asmenų) newyorkiečiai surengė priėmimą Vyt. Belecko svetainėje, o spalio 26 d. įvyko koncertas Jungtinių Tautų Dago Hammarskjoldo vardo bibliotekos salėje. Koncertų programą atliko operos solistai Gražina Apanavičiūtė ir Vincėtas Kuprys, akompanuojant Dainiui Trinkūnui, dainininkai Jonas Girižtas ir Edmundas Kuodis, kanklininkė Elena Poškutė ir birbynininkas Jonas Bikauskas. Tie patys menininkai spalio 23 d. koncertavo Chicagoje.

Spalio 24 d. Apreiškimo par. salėje Brooklyne atidaryta Ankstyvesniosios lietuvių išeivijos nuveiktų darbų paroda, kuri vyko iki lapkričio 14 d.

Lapkritis:

Lapkričio 1 d. Rego Park, N. Y., mirė visuomenės veikėjas Albertas Ošlapas, 80 m. amžiaus.

Lapkričio 5 d. rinkimuose į JAV prezidentus laimėjo demokratu

kandidatas James Earl Carter (populiariai vadinamas Jimmy) prieš republikonų kandidatą, dabartinį prezidentą Gerald Ford. Amerikos lietuviai su abiem kandidatais siejo vilčių.

Lapkričio 11 d. suėjo 15 metų, kai mirė Juozas Tysliava, buvęs Vieniybės redaktorius ir leidėjas. Lapkr. 1 d. jis būtų sulaukęs 74 m. amžiaus.

Lapkričio 17 d. Charles ir Onos Cheledenų vadovaujamas Liberty Federal Savings and Loan Association bankas Philadelphijoje, minėdamas savo 75 m. gyvavimo sukaktį, atidarė septintąjį banko skyrių.

Lapkričio 20 d. Kultūros židinyje Lietuvių pranciškonai paminėjo savo 25 metų veiklą Brooklyne. Ta proga įvyko koncertas ir išleistas sukaktuvinis leidinys.

Lapkričio 24 d. Washington, D. C., mirė kalbininkas Leonardas Dambriūnas, 70 m. amžiaus.

Lapkričio 24-28 d. Bostone įvyko 26-asis Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos suvažiavimas.

Lapkričio 24-28 d. Detroite vyko Lietuvių Katalikų Mokslų Akademijos suvažiavimas.

Lapkričio 27 d. įvyko istorinis Vieniybės 90 metų sukaktuvių minėjimo bankietas, New Yorke, Biltmore viešbutyje, dalyvaujant porai šimtų iš arti ir toli suvažiavusių vienybiečių.

Gruodis:

Gruodžio 10 d. Nepalyje, Katmandu mieste, keliaudamas aplink pasaulį, staiga mirė Aleksandras Kęstutis Kazickas, Juozo ir Aleksandros Kazickų sūnus.

Gruodžio 12 d. Lietuvių Istorijos Draugija Chicagoje atšventė savo veiklos 20 m. sukaktį. Draugija per tą laiką yra išleidusi 13 istorinių knygų ir turi per 100 narių, kurie gyvena visame laisvajame pasaulyje ir renka istorinę medžiagą.

Gruodžio 13 d. Chicagoje staiga mirė kompozitorius Vladas Jakubėnas, 72 m. amžiaus.

Gruodžio 16 d. JAV Imigracijos ir Natūralizacijos Tarnyba atidėjo vėlesniam laikui svarstymą Brazinskių prašymo, kad jiedviem būtų suteikta politinė globa Amerikoje. Ši kartą Tarnyba turėjo pakartotinai svarstyti Brazinskių bylą, po to, kai ji atsiklausė Valstybės Departmen-

Nukelta į 12 psl.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukštys in Plymouth, Pa. Entered as second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. **Vienybė** is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waivada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7267.

mes

Vytautas Širvydas

Detroite įvyko dešimtas Lietuvos katalikų mokslų akademijos suvažiavimas. Jo metu buvo proga šimtui ar kiek mūsų akademikų pasišmonėti, susipažinti ir pasidalinti mintimis. Suvažiavime pateiktąsias paskaitas išspausdinus, su tomis mintimis susipažins ir platesnė visuomenė. Čia bent paviršium perbėgsime kai kurias.

Akademijai priklauso 234 nariai, kurių 28 neseniai priimti. Atrodo, būtų žymi mūsų išlavintų protų "power house."

☆☆☆

Negalėdamas asmeniškai į Ameriką atvykti, vieną paskaitų pateikė į juosteles įkaltė. Vokietijoje gyvenęs prof. Antanas Maceina, tema Asmuo ir istorija. Jis pareiškė, kad nuo tautos ir tautinės kultūros atplėštas žmogus virsta klajokliu, nes netenka savo žemės ramsčių, o nepritampa prie naujo krašto. Tokia pažiūra nelabai priimtli kai kuriems Amerikoj gyvenantiems lietuviams. Bet dauguma darbingai įrodė, kad brangina savo tautos paveldėjimus, tuo pačiu laiku darniai sutapo su Amerika ir išsikabino į visas jos prieinamas viršūnes. Net čia gimęs jaunimas žino, kad jis lietuvis patriotas, nors jau nebekalba lietuviškai. Jie nesijaučia klajokliais. Juos tik kai kurie nori atskirti nuo ryšių su tautos kamieniu.

☆☆☆

Įdomi asmenybė buvo Pietų Amerikos Čilės krašte apsigyvenusio, 1830 m. Lietuvos sukilimo dalyvio prof. Igno Domeikos (1801-1889). Prasišalinęs iš Vilniaus universiteto ir Lietuvos, baigė aukštesnįjį Kasyklų institute mokslą Paryžiuje ir tik ką iš Ispanijos išsilaisvinusios Čilės respublikos buvo pakviestas būti geologijos ir chemijos profesoriumi jos universitete. Jis pertvarkė visą krašto aukštesnį mokslą, vietoje auklėti, kaip iktol, teologus ir advokatus, kad Čilė auklėtų inžinierius ir gamtos mokslininkus, krašto turtais išnaudoti. Domeika buvo Čilės universiteto rektorium nuo 1867 iki 1880 m. ir įsteigė Kasyklų institutą. Gamtos mokslų temomis parašė daugiau 300 įvairių mokslo darbų. Žodžiu, paliko Pietų Amerikos krašte išpilietinusio lietuvių sektiną pavyzdį.

☆☆☆

Viename laišku savo draugui (Vilniaus universiteto dienų) poetui Adomui Mickevičiui jis išdidžiai pareiškė: "Aš esu atkaklus lietuvis!" Panašų posakį labai mėgo ir velionis Juozas Tysliava. Virš stalo darbo kabinete pas Domeiką vis kaboją maišelis su žiupsneliu Lietuvos žemės. Domeika buvo sugrižęs į Lietuvą ir jo gyveno ketverius metus, nuo 1884 iki 1888 m., kuriuo laikotarpiu Plymouth, Pennsylvania, jau ėjo Vienybė Lietuvninkų. Bet Domeika nepakentė rusų carų tvarkos, ir grįžo į Čilę, kurioje po metų mirė.

☆☆☆

Lietuviui Domeikai dėkingi čiliečiai vieną pagarsėjusį Andų kalno viršūnę pavadino Cordillera de Domeyko. Jo vardą pavadinta ir viena Čilės gėlė, Viola Domeykana. Mineralas — mišinys vario ir aršenio — žinomas vardu Domeykit. Jo vardas nukeliavo net į zoologiją — viena Čilėje iškasama rūšis pavadinta Nautilus Domeykus. Santiago mieste yra Domeyko gatvė, o krašto šiaurričiuose — Domeyko kaimelis.

☆☆☆

Domeiką prašosi palyginti su vyskupu Antanu Baranausku, kurio iš Lietuvos niekas neišplėšė. Baranauskas, būdamas jaunu studentu ir vėliau kunigu, sukūrė mūsų literatūrai "aukso obuolį," Anykščių Šilėlių (kurį vienybietis Nadas Rastenis išvertė į anglų kalbą) ir parašė kitus deimantiukus, palikdamas mokslinio darbo pėdsakų net mūsų kalbotyroje. Tačiau, iškilęs vyskupu, nenuėjo vyskupo Valančiaus keliais, bet apsnūdo. Panašiai tautiniai užmigo ir vienas Vienybės redaktorių, aušrininkas Juozas Andziulaitis. Amerikoj pasiekęs gydytojo profesijos, susituokė su kitataute ir iš Amerikos lietuvių scenos dingo.

☆☆☆

Tokiu būdu, nors išimtis, sakoma, taisyklę sustiprina, bet kažin ar Maceinos "klajoklis" yra taisyklė?

Girnakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Tragiškas pranešimas

Pereitų metų gruodžio 4-5 Washingtono buvo VLIKo seimas, kuriame tarp kitko girdėjome Kanados lietuvių Tautos fondo pranešimą. Tragiškas pranešimas. Žmonės daug dirbo, rinko pinigus. Surinko tų pinigų pasigėrėtinai daug. Bet kas iš to?

— Kanadoje Tautos fondą labiausiai remia vyresnioji lietuvių karta, atvykusi po Antrojo pasaulinio karo. Ji nėra gausi, nes jos dalis jau pasitraukė iš šio pasaulio, dalis yra pensininkai ir tik dalis dar yra dirbantieji. Vidurinioji lietuvių karta, kuri į Kanadą atvyko savo vaikystėje, Tautos fondą remia silpniau. Dar silpniau Tautos fondą remia jaunoji karta, kuri yra gimusi šiaurės Atlanto. Ji dažnai sukuria mišrias šeimas ir nyksta iš lietuviško horizonto. Jei juos kartais pavyksta surasti, gauti auką Tautos fondui, jiems pirmiau reikia išaiškinti, kas yra Tautos fondas, VLIKas...

Nėra paslaptis, kad Kanada nesudaro išimties. Daug kur yra dar blogiau. Išvada aiški: arba reikia kas daryti, arba Tautos fondą ir laisvinimą laikas nutildys.

Daryti tai daryti, bet ką daryti? Pirmiausia reikia kas nors daryti su pasenusiomis liekanomis tų, kurie per trisdešimt metų turėjo ką nors daryti, bet nieko nedarė. Ir šį kartą tokio tragiško pranešimo išvada turėjo būti efektinga. Bent jau reikėjo nutarimo skubiai pasiruošti ir kviešti naują VLIKo seimą šiam klausimui rimtai svarstyti. Na, skaitome VLIKo seimo nutarimus:

1. Seimas: griežtai protestuoja prieš Lietuvos okupaciją...
2. reiškia gilią pagarbą pavergtiems lietuviams...
3. kviečia laisvuosius lietuvius dar aktyviau jungtis...
4. prašo VLIKo valdybą išplėsti ir sustiprinti veiklą...
5. įpareigoja organizuoti žmogaus teisių komisiją...
6. dėkoja lietuvių organizacijoms...
7. pritaria geriems ryšiams su PLB ir ALTu...
8. pritaria visuomeninei ir politinei diferenciacijai...
9. džiaugiasi mūsų jaunesnės kartos ypatingai padidėjusiu dėmesiu...
10. dėkoja VLIKo Tarybai ir valdybai...
11. dėkoja Lietuvos diplomatinei tarnybai...
12. dėkoja LB Washingtono apylinkai už gerą priėmimą...

Tai ir visi nutarimai. Tėvyne, džiaukis ir didžiukis savo vaikais, jie čia "daug" nuveikė tavo naudai ir žmonių gėrybei. Už tai pasenę veikėjai verti premijos... po pagalvėlę prie užpakalių, kad paslydę nesusitrenktų...

☆☆☆

Per pastaruosius trisdešimt metų nuolat vis skaitėme nutarimų, kur sveikino, džiaugėsi, linkėjo, dėkojo ir t. t. Šios veiklos vaisiai: ieškok,

žmogau, mišrioji šeimoj pasislėpusio tautiečio ir aiškink jam, kas yra VLIKas! To aiškinimo jau per daug: dar reikės aiškinti mūsų VLIKą ir visokią kitokią laisvinimo veiklą bei sistemą nelietuviams. Reikės melsti svetimuosius, kad tie ant mūsų susimylėtų ir Lietuvą laisvintų, nes mes patys nepajėgiam.

Ar lietuviškų veiksmų ne per daug?

Ar lietuviškų fondų ne per daug?

Ar noro jungtis ir bendrai veikti ne per mažai?

Reiktų pagalvoti, kur ir kada statysime paminklą išėivijos lietuviškajai šeimai už lituanistines mokyklas, kur pagalbon pribuvo tik idealistai mokytojai ir Lietuvių Bendruomenė. Taip pat reiktų nustatyti, kas kaltas, kad nebuvo suprasta, jog tėvynės laisvinimas ir lietuviškumo išlikimas iš esmės yra vienas ir tas pats reikalas.

☆☆☆

Pasirodo, ateitininkai ir skautai jaunimo daugiausia turi. Jauniaušioje į gyvenimą ateinančioje kartoje jaučiasi daug sentimentu Lietuval. Kas išėivijoje ėjo su jaunimu, turi pagrindo pasidžiaugti savo veiklos vaisiais. Išėivijos ateitį vargina dvi nelaimės: viena — per daug nuo lietuvių nutrupėjimo ir antra — nenutrupėjusieji per mažai moka lietuvių kalbos. Va, čia buvo galima daug ko padaryti. Padaryta per mažai, nes pačios pagrindinės lietuviškosios jėgos kulé tuščius šiaudus ir tvirtino, kad tai esą svarbiau už lietuviškumo išlikimą.

Kokia sėja, tokia ir pūtis!

LITUOVOS ISTORIJA RUSAMS NEPATINKA

1940 du žemaičių dvarininkai parašė, kad jie giminiuojasi su po 1863 m. sukilimo ištremtuojų ir Sibirą L. Janavičium (Proletarczyk). Vienam, atsižvelgiant į taip užsitarnavusį dėdę, palikta 30 hektarų. Kitas, kaip kilęs iš nepataisomų lenkų maištininkų šeimos, deportuotas.

Toks interpretacijos nevienodumas pastebimas ir po karo. Pirmiaisiais pokariniiais metais, 1863 sukilimas, kaip revoliucinis judėjimas, buvo toleruojamas. Bet dabar sukilimas yra išbrauktas iš istorijos, kaip ir viskas, kas vyko Lietuvoj prieš 1917.

Kalbėti apie Nepriklausomąją Lietuvą, Didžiąją Lietuvos Kunigaikštystę — yra tabu. Vilniaus etnografiniame muziejuje yra daug senų žemėlapių, bet lankytojams prieinamas tėra vienas, vaizduojantis Vytauto laikų Lietuvą, siekiančią toli už Dniepro. Tai sukelia didelį pasipiktinimą muziejų besilankančių sovietų inteligentų tarpe, nes jie nėra susipažinę su tikrąja istorijos raida ir nenori žemėlapiui tikėti, o kartais net skundžiasi Maskvai, kad eksponatai klaidina sovietų lojalius piliečius.

Jaunuoliams, stokojantiems lėšų studijuoti aukštosiose savo šalių mokyklose, siūlome stoti į Vilniaus Valstybinį universitetą.

P. Petronis
"Tėviškės" d-jos pirmininkas

Ryšiai

Vienas centrinių degančių klausimų nekomunistinei išeivijai yra ryšių su tėvyne klausimas. Ar jie naudingi tik dabartinei Lietuvos santvarkai? Kaip toli galima juos plėtoti, netalkininkaujant okupantui? Kokia iš jų nauda pavergtiems ir pabėgusiems? Ar gali jie padėti pratęsti lietuvių užsienyje? Tai vis to paties centrinio klausimo aspektai. Dėl teisingo atsakymo tautiečiai vos neina ant peilių. Tuo tarpu patys ryšiai vis plečiasi ir kiekybiškai ir kokybiškai.

Prasidėjo nuo laiškų ir siuntinių, vieno kito apsilankymu tai šiaip, tai anapus vandenyno. O štai dabar jau ištisos menininkų grupės čia atvyksta ir demonstruoja savo meną. Net lituanistinių mokyklų jaunimas rengia ekskursijas į Lietuvą. Nebegalima išivaizduoti lietuviškų radijo programų be plokštelių iš Lietuvos, lietuviškos spaudos be įvairių ištraukų iš tenyksių raštų, lietuvių inteligento be knygu ir periodinės spaudos iš tėvynės.

Kai dėl šios kultūrinės ofenzivos planuotojų Lietuvoje, tai jie linke tuos ryšius dar labiau plėsti. Štai ryšiams skirtos "Tėviškės" draugijos pirmininkas Pranas Petronis Naujų metų proga išdėstė naujas galimybes. Jis spaudoje pareiškė:

Kvietimas

— Kad pajustum tėvų žemės dvasią, susipažintum su tautiečių gyvenimu, jų ekonomiais ir kultūriniais pasiekimais, visų geriausia asmeniškai pabuvoti tėviškėje, pažvelgti į jos žmonių kūrybinio darbo rezultatus, pasikalbėti su žmonėmis apie dabartį ir ateities perspektyvas. Todėl mes už dažnesnes mūsų tautiečių iš užsienio keliones į Tarybų Lietuvą. Mokyklinio amžiaus jaunimui siūlome atostogų metu susiburti į grupes ir organizuotai aplankyti tėvų žemę. Tokioms grupėms visokeriopai padėsime pagilinti lietuvių kalbos žinias, susipažinti su Tarybų Lietuvos jaunimo gyvenimu. Studentams ir baigusiesiems studijas siūlome atvykti į šešių savaičių lituanistinius kursus prie Vilniaus universiteto. Čia jie galės pasitobulinti lietuviškai kalbėti, susipažinti su lietuviška kultūra, mokslu ir menu.

Toliau Petronis kvietė jaunimą vykti į Lietuvą studijuoti bendrų dalykų, pasiruošti specialybei. Tokie studentai būsią aprūpinti stipendija ir bendrabučiu. Visiems kitiems negalintiems nuvykti į Lietuvą, jis siūlo knygu, kino filmų,

Vienybė, 1977 m. sausio 21 d.

Nelaisime pražūti...

plokštelių, meno kūrinių reprodukcijų ir fotografijų rinkinių.

Pasiūlymas be gaio rimtas. Atrodo, kad dabartiniai Lietuvos viešpatys linke jaunimui daug plačiau praverti Geležinės uždangos duris, negu senimui. Ir reikia tikėtis, kad jaunimas šia galimybe pasinaudos plačiau, negu seniai — lietuvišbės labai.

Tuo tarpu žymiai išaugusį lietuvių kultūrinį lygį tėvynėje rodo kad ir periodinės spaudos tiražai. Ten yra 12 leidinių, kurie jau peržengė 100 tūkstančių ribą. Tai Tarybinė moteris (471,155), Valstiečių laikraštis (291,276), Tiesa (257,400), Kalba Vilnius (216,041), Komjaunimo tiesa (205,817), Mokslas ir gyvenimas (189,189), Genys (187,040), Lietuvos pionierius (174,724), Jaunimo Svyturys (114,865), Šluota (105,140) ir Socialistinė teisė (100,985).

Žiema

Bendros klimato tendencijos Lietuvoje ir tokioje Chicagoje yra panašios. Kai vienur sausra, tai ir kitur; kai vienur šaltis ir sniegas, tai ir kitur. Tik gal sniego Lietuvoje keliais coliais daugiau, temperatūra kelias laipsniais žemesnė.

Paskutinėje gruodžio pusėje Lietuvoje buvo nuo trijų iki 15 colių sniego, daugiausia pajūryje ir Lazdijuose. Gruodžio 28-tosios naktį temperatūra Ukmergėje nukrito iki 13 laipsnių Farenhaito žemiau nulio. Sausis Lietuvoje, kaip ir Amerikoje, yra šalčiausias metų mėnuo. Temperatūra ten gali nukristi net iki 40 F laipsnių žemiau nulio, kas, pvz., atsitiko 1956 m. Bet tai reta, nes 1971-1975 m. žiemos buvo daug šiltesnės. 1972 m. pietinėje Lietuvos dalyje žiemą net buvo pradėję žydėti žibutės.

Naujų metų išvakarėse į Lietuvos fauną įsijungė nauja gyvūnų rūšis — muflonai. Vilniaus-Kauno autostrados keliautojai nenorėjo tikėti savo akimis, kai jie pamatė nematytus rusvus, kresnus didžiuragius gyvulius ant trumpų kojų. Ju maždaug 20 atgabeno iš pietinės Ukrainos ir apgyvendino miškuose prie Elektrėnų. Tai patys naujausi kolonistai, kurie, reikia tikėtis, bus naudingesni už dvikojus atvykėlius. Tikroji muflonų gimtinė yra Korsikos ir Sardinijos salų kalnai Viduržemio jūroje.

Po karo Lietuvos miškuose įsiveisė taip vadinami Usurijos šunys, kurie atkeliavo iš Azijos. Vandenyse bandoma įvesti šamus. Tai amerikoniškoms katžuvėms gimininga žuvis.

Paukščiai

Jau nuo 1969 m. Lietuvoje uždrausta medžioti plėšriuosius paukščius, kuriems grėsė išnykimas. Kenkia jiems ir įvairios cheminės medžiagos, naudojamos prieš laukų ir miškų kenkėjus. Smarkiai praretėjo vanagų, pelėdų, sakalų ir žuvininkų šeimos.

Plėšrieji paukščiai minta mažaisiais graužikais ir tokiu būdu apsaugo derlių nuo kenkėjų.

Daug geresnė naminių paukščių ateitis. Stai, pvz., anti augina 19 žuvininkystės ūkių ir septyni kolūkiai. Per metus išauginama daugiau kaip keturi milijonai ančių. Siame darbe pasižymi Pavėžupio, Salčininkų, Pasruojo, Padiėvyčio, Drevernos, Bubių ir Arnionių žuvininkystės ūkiai.

Iki šiol anti augina prie karpų tvenkinių, bet ateityje norima pastatyti nors vieną stambų pramoninį antienos gamybos paukštyną. Veislei pagerinti neseniai į Arnionių ir Drevernos ūkius atvežta angliš-

kos Ceri Veli firmos ančiukų ir ančių kiaušinių.

Su antimis artimai susijusios tvenkinių ir vandens problemos. Galinga technika padeda Lietuvoje įrengti kasmet vidutiniškai po 24 tvenkinius, kurie tarnauja ne tik žuvis ir paukščiams, bet ir laukams drėkinti bei žmonių laisvalaikiui.

Nors bendrai Lietuvoje vandens netrūksta, bet kai kuriuose miestuose vasarą jo neužtenka. Pusę viso vandens sunaudoja pramonė.

Elektra

Žmogui reikia ne tik vandens, bet ir elektros šiais laikais. Lietuvos elektrinės turi maždaug 10 milijardų (Am. bilijonų) kilovatvalandžių metinį pajėgumą. Vienam žmogui tenka maždaug 3,000 kilovatvalandžių elektros energijos per metus. Tai maždaug trečdalis energijos, tenkančios vienam žmogui Amerikoje.

Prieš pat Kalėdas pilnu pajėgumu pradėjo veikti Kauno šiluminė elektrinė. Po dvejų metų bus pastatyta panaši elektrinė Mažeikiuose, o dar vėliau Vilniuje. Prie Kaišiadorių, dešiniajame Kauno marių krante, planuojama įrengti hidroakumuliacinė elektrinė. Jau anksčiau čia buvo rašyta, kad Rytų Lietuvoje statoma atominė elektrinė.

Sios srities darbininkams paminėti gruodžio 22-ą buvo atšvęsta Energetikų diena

Lėktuvai

Gal niekas Lietuvoje po karo taip smarkiai neišaugo, kaip transportas. Stai vien lėktuvais iš Vilniaus galima skristi į septynis kitus Lietuvos miestus ir į 53 Tarybų S-gos aerouostus. Trumpiems reisams naudojami AN-2, AN-24 ir JAK-40 tipo lėktuvai, o ilgiesiems TU 124 ir TU-134.

Į Maskvą kasdien yra net penki skridimai. Jie trunka vieną valandą ir 10 minučių. Bilieto kaina į vieną galą — 16 rublių. Skrendama taip pat į Archangelską, Baku, Volgogradą (buvusi Stalingradą), Voronežą, Vorošilovgradą, Gorkį, Dnepropetrovską, Donecką, Jerevaną, Zaporožę, Kijevą, Krasnodarą, Kuibiševą, Leningradą, Lvovą, Mineralnyje Vody, Mogiliovą, Murmanską, Novosibirską, Odesą, Rygą, Rostovą, Sverdlovską, Simferopolį, Sočį, Taliną, Tbilisį, Čarkovą ir Celiabinską.

Tarp Lietuvos aerouostų, aptarnaujamų iš Vilniaus, yra Biržai, Druskininkai, Kaunas, Kupiškis, Palanga, Panevėžys ir Rokiškis. Daugiausia skridimų yra į Palangą-Klaipėdą. Siuos du miestus aptarnauja tarp judvieju esantis aerouostas. Kelionė, kuri kainuoja šešis ir pusę rublio, ir čia trunka valandą ir 10 minučių AN-24 lėktuvu.

Iš Vilniaus į Kauną galima nusikristi per 40 minučių už du rublius; iš Vilniaus į Panevėžį arba Rokiškį — maždaug per valandą — už 4 rublius.

Specialių leidimų kelionėms nereikia.

MIRĖ RAŠYTOJAS ANTANAS TULYS

Sausio 15 d. St. Petersburg, Floridoje, mirė Amerikos lietuvių rašytojas vaistininkas Antanas Tulys. Tai buvo vienas labai retų tokio lygio šiame krašte subrendusių senosios emigracijos kūrėjų, kurie spausdino savo darbus anais laikais ir nepriklausomos Lietuvos spaudoje ir buvo susilaukę teigiamo vertinimo ir Amerikoje ir dabar Lietuvoje.

Antanas Tulys buvo gimęs 1898 m. balandžio 6 d. Seduvoje. Panevėžio apskr. Į Ameriką atvyko 1913 m. Čia nuo 1916 m. mokėsi Valparaiso, Ind., universitete, 1920-22 m. studijavo literatūrą, sociologiją, psichologiją, 1923 farmaciją, kurios mokslą baigė 1924 m.

Chicagoje 1927 m. buvo išgijęs nuosavą vaistinę, bet 1946 m. persikėlė į Floridą ir ten St. Petersburgo mieste laikė viešbutį.

Antanas Tulys 1921-22 m. redagavo Moksleivių Kelių, 1924-26 m. Bostone Sandarą. Jis savo noveles spausdino Lietuvoje Skaitymuose, Lietuvos Aido, Naujajame Žodyje, Židinyje ir Trečiame Fronte. Taip pat bendradarbiavo Amerikos lietuvių laikraščiuose, ypač Vienybėje.

Iš Antano Tulio kūrybos galime paminėti jo noveles. Aš bučiauvau tavo žmoną (1936 m. rinkinys gavo

Rašytojas Antanas Tulys

Lietuvoje Spaudos Fondo premija), 1956 m. išleistas Tūzų klubas. 1966 m. — Inicialai po tiltu. 1976 m. Lietuvoje išleistas novelių rinkinys Paskutinis pasimatymas. Be to, jis yra parašęs dramas Žingsniai (1925). Mūsų kelias (1928), Jau tik per sapną (1928), o taip pat išvertęs A. Stenbergo ir H. Ibseno veikalų.

JAV-se velionis paliko žmoną, o Lietuvoje seserį ir kitus gimines. Reiškiamo gilią užuojautą.

VIENYBEI MININT 90 M. SUKAKTĮ, A. TULYS
PRISIUNTĖ ŠĮ SVEIKINIMĄ SU \$100.00 AUKA

*Wishing you
continued success
in the future.*

*May I might survive
for years to come,
Antanas and Faustina
Tulys.*

MIRĖ A. GRİŠONAS — LIETUVOS ATSTOVAS PIETŲ AMERIKOJ

1977 sausio 1 mirė Anatolijus Grišonas, Lietuvos atstovas Pietų Amerikoje. Palaidotas sausio 2 Montevideo priemiesčio Cerro kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo Apaštališkasis nuncijus, Urugvajaus užsienio reikalų ministerijos protokolo šefas, draugingų šalių atstovai ir gausus būrys vietinių lietuvių. Nuliūdime liko žmona Liucija.

A. Grišonas buvo gimęs 1902 liepos 9 Kijeve. Pirmą kartą su tėvais 1909 emigravo į Argentina, iš kur į Kijevą grįžo 1913. 1915-18 mokėsi vokiečių mažojoje dvasinėje seminarijoje Saratove. 1920 m. nuvykęs į Lietuvą, tarnavo istaigoje ir kartu tęsė vidurinį ir muzikos mokslą. Klaipėdos konservatoriją baigė 1929 m. su muzikos mokytojo

Vienybė, January 21, 1977

laipsniu uoliai, dirbo lietuvių jaunimo organizacijose, režisavo operetes, dramas. 1934 m. Pasaulinio eucharistinio kongreso lietuvių sekcijai parašė himną.

Nuo 1930 m. tarnavo Lietuvos konsulate Buenos Aires. Konsulatui persiorganizavus į pasiuntinybę, 1932 paskirtas raštvedžiu, o 1939 konsulinio skyriaus vedėju. Pasiuntinybei persikėlus į Urugvajų, pakeltas į attache.

1959 m. Urugvajaus vyriausybė jam pripažino konsulo titulą. Po ministro dr. K. Graužinio mirties paskirtas Lietuvos atstovu Urugvajuje charge d'affaires a. i. titulu ir tas pareigas ėjo nuo 1962 m. birželio 5. Lietuvos diplomatinės šefas S. Lozoraitis jam suteikė patarėjo titulą.

J. TYSLIAVA APIE RAŠYTOJĄ A. TULI

ZURNALĖ LIETUVA, 1940 M. LIEPOS MĖNESIS

Antano Tulio jubiliejus

Lygiai prieš dvidešimt metų Antanas Tulys pasirodė su savo apysakomis. Tokiu būdu sueina dvidešimt metų, kai Tulys pradėjo literatūrinę karjerą.

Antanas Tulys yra gimęs Lietuvoje, Seduvoje. Atvyko 1913 m., būdamas jaunas, kitaip tariant—laimingas. Jis buvo laimingas, svarbiausia, dėl to, kad savo jaunystės metus mokėjo sunaudoti lavinimuisi.

Visi žmonės turi daug laiko, bet ne visi juo moka naudotis. Antanas Tulys—vienas iš tų, kurie moka ne tik žiūrėti, bet ir matyti. Tiesa, tokių žmonių nedaug. Tarp rašytojų ir minios yra tik vienas skirtumas. Geras rašytojas mato tai, ko minia neįstengia pamatyti. Antanas Tulys kaip tik ir yra vienas iš to negausaus skaičiaus mūsų rašytojų, kurie mato tai, ko neįstengia matyti minia.

Pirmutinis Antano Tulio rašinys buvo atspausintas *Artojuje*. Tai buvo 1920 m. Antanas Tulys rašė apie baltas žąsis, lekiandias padangėje. Tame rašinyje dvelkė kažin koks ilgesys, jaunystės metų aidas, skrendas kartu su tomis girgančiomis žąsimis tolumoje pietų padangėje. Tas rašinys, sukėlęs ilgą skaitytojo sąmonėje, jau tada aiškiai kalbėjo apie jauno rašytojo talentą.

Tai buvo pelnyta dovana

Net Amerikos lietuviai, kurie vietoj knygų, jau seniai skaito dolerius, labai nudžiugo, išgirdę, kad Spaudos Fondas išleido Antano Tulio apysakų knygą *Aš bučiauvau tavo žmoną*. Bet literatūros kritikai, kurie taip pat apsidžiaugė tos knygos pasirodymu, visai nenustebo, patyrę, kad Tulys apdovanotas literatūrine premija. Tai buvo

pelnyta dovana. Ir tai ne todėl, kad Antanas Tulys—vienintelis Amerikos lietuvių beletristas. Ne. Antanas Tulys buvo apdovanotas, svarbiausia, todėl, kad jis šiuo savo apysakų rinkiniu papildė bendrą lietuvių literatūros lobį.

Antanas Tulys yra talentingas ir plataus mąsto rašytojas. Be... ir saulėje yra dėmių. Antanas Tulys, sulaukęs 20 metų jubiliejaus ir 40 metų amžiaus (pati kūrybos jaunystė) moja ranka į savo darbus, nors jie, atspausdinti, sudarytų ketų tomų...

Dar nepavargęs literatūros lauke

Chicago, kur gyvena rašytojas Antanas Tulys, yra gana keistas miestas. Šioje Amerikos lietuvių "sostinėje" yra apie 1000 lietuviškų saliučių, ir visi ne blogai verčiasi. Tuo tarpu šioje "kolonijoje", kur gyvena nemažiau, kaip 100 tūkstančių lietuvių, nėra ne vieno lietuviško knygyno...

Vakarų Europoje yra žinomi literatūros salonai, kuriuose diskutuojamos įvairios meno problemos. Tuo tarpu mūsų saliučiuose...

Nuostabu, jeigu Antanas Tulys, gyvendamas tokioje atmosferoje, bando save įtikinti, kad rašytojas, sulaukęs 40 metų, turi liautis rašęs... Tiesa, yra paties rašytojo reikalas, jeigu jis nenori rašyti. Kuriam laiku pasitraukęs iš literatūrinio darbo, rašytojas dažnai grįžta su šviežia energija, naujomis mintimis.

O vis dėlto mes manome, kad Antanas Tulys dar nepavargęs literatūros lauke. Priešingai. Jis tik dabar pradeda pustyti dalį naujai piūčiai, kurios vaisium dar ne vienas lietuvių literatūros aruodas bus pripildytas.

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

JOSEPH J. GARSZVA

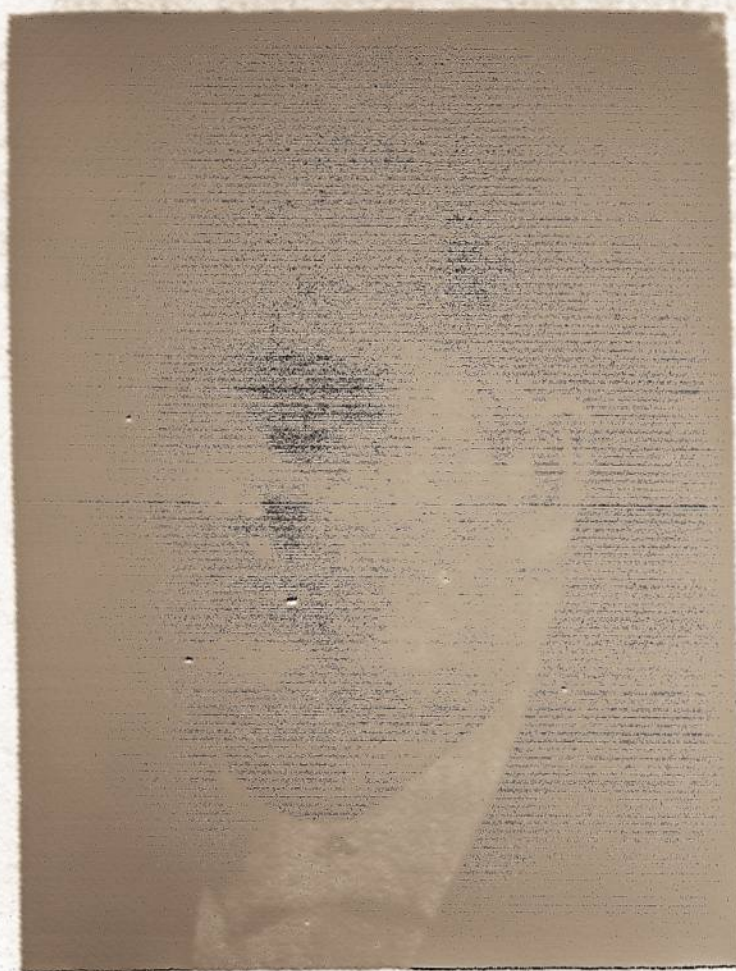
LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas 846-1970

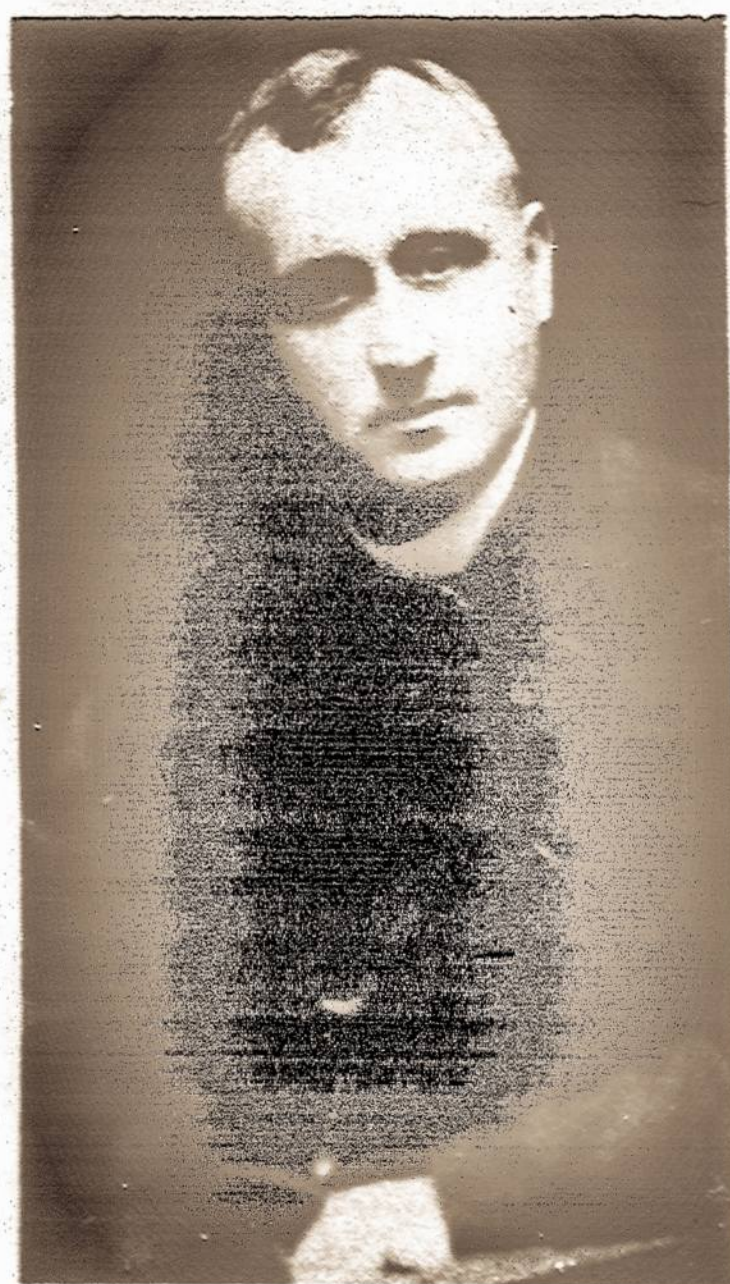
BUVĘ VIENYBĖS REDAKTORIAI IR LEIDĖJAI

Domininkas Bačkauskas-Tamašauskas, gimęs 1846 m. miręs 1909, šakietis, Alvito vargonininkas, i JAV atvykęs 1879 m., pirmas lietuvis, Baltimorėje įkūręs rūbų siuvyklą, pirmasis Vienybės Lietuvininku redaktorius 1886 vas. 10 — 1888 liepos 27 d. Įvedė Taradaikos skyrių, leido ir redagavo Saulę 1888-1909 m.

Antanas Turskis, g. Šunskų kr., Vienybę redagavo 1888-1890 m. Jis suorganizavo pirmą Amerikos lietuvių vaidinimą Plymouthe 1889 m. gruodžio 31 d. ir parašė jam veikiają "Be sumnenės."

Dr. Juozas Andziulaitis, g. 1864 m., miręs 1916 m., mokytojas, Aušros bendradarbis ir jos red., SLA veikėjas, vertėjas, med. gydytojas, Vienybę redagavo 1890-1892 m. Įvedė grynesnę kalbą ir pakeitė formatą.

Antanas Milukas, vėliau kunigas, g. 1871, suvalkietis, m. 1943, i JAV atvykęs 1892 m. Vienybę redagavo 1892-1893. Daugelio laikraščių ir žurnalų redaktorius, knygų autorius ir vertėjas, visuomenės veikėjas.

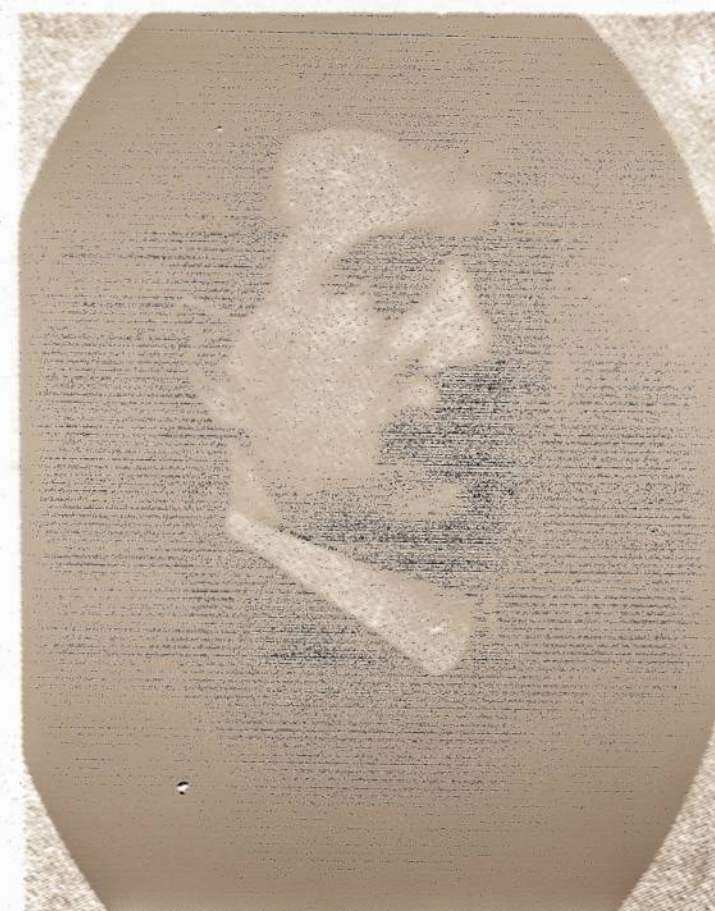
Juozas Petraitis — slapyvardis Petras Kučas, Vienybę redagavo 1893-1895.

J. Alšius-Ališauskas, mokėsi Marijampolės gimnazijoje, pirma Vienybėje dirbo kaip raidžių rinkėjas, vėliau penkis mėnesius 1895 m. redagavo laikraštį.

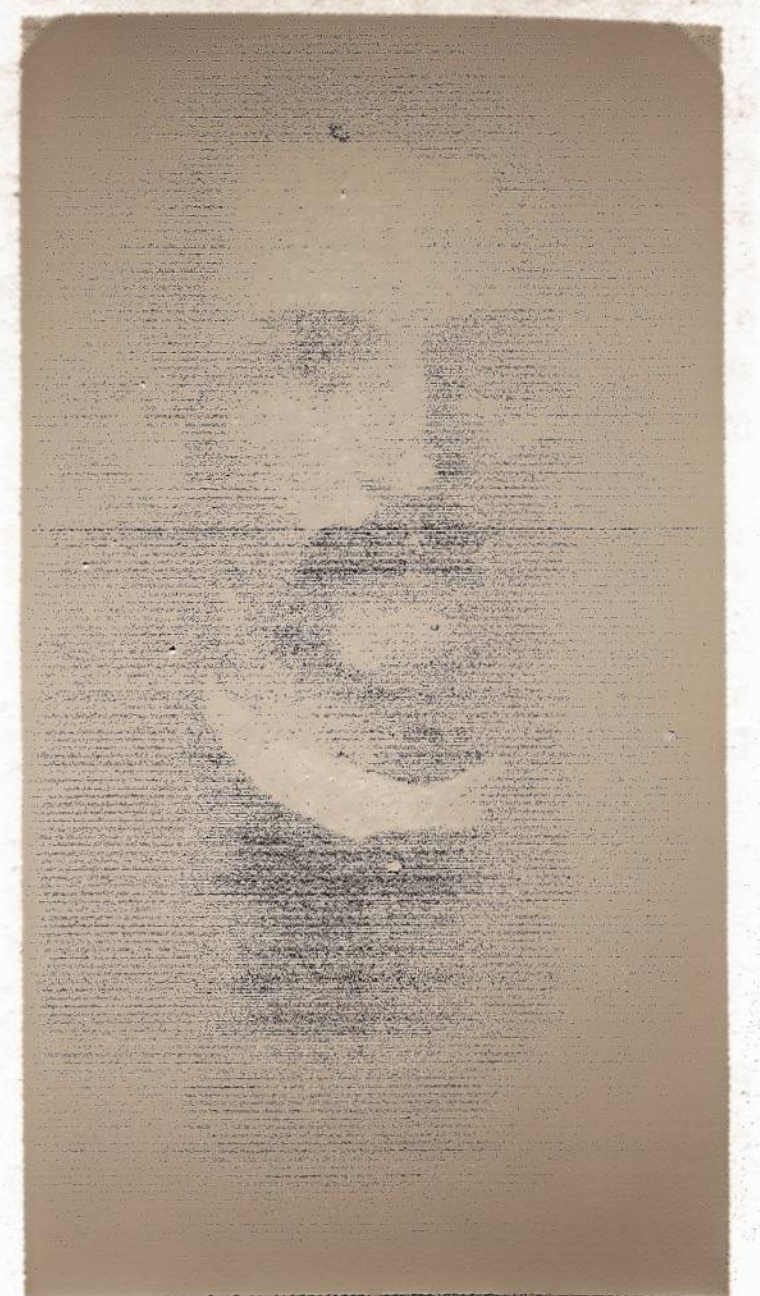
DEVYNIASDEŠIMTIES METŲ LAIKOTARPYJE VIENYBĖ [AR KAIP JI ORIGINALIAI BUVO PAVADINTA WIENYBE LIETUWNIKU IR PO TO VIENYBE LIETUWNIKU IR VIENYBĖ LIETUWNIKŲ IR LIETUWNINKŲ] REDAGAVO DAUG REDAKTORIŲ. ČIA SUMINIMA BENT DIDŽIUMA.

Jonas Kaunas, g. 1873 m. šakietis, i JAV atvykęs 1893 m., mokytojas Lenkijoje ir Suvalkuose. Vienybę redagavo 1895-1897 m. Po to grįžo i Lietuvą ir jos kariuomenėje išsitaravo dimisijos pulk. ltn. laipsnį.

Petras Mikolainis, g. 1868 m., vilkaviškietis, miręs 1934 m. Brooklyne. Knygnešys, knygų leidėjas, Vienybės redaktorius 1897-1900 ir 1902-1903, vėliau jos bendradarbis ir administratorius, SLA veikėjas ir jo konstitucijos autorius, JAV imigracijos inspektorius ir vertėjas Ellis Island, N. Y.

Jonas Mačys-Kėkštas, g. 1867, vilkaviškietis, m. 1902 Plymouth, Pa. Daugelio laikraščių bendradarbis, Vienybės redaktorius 1901-1902. Tuo pačiu metu grįžta Petras Mikolainis (1902-1902), kuriam talkino P. Matulaitis, suvalkietis, med. gydytojas, rašytojas, vertėjas, SLA ir kt. organizacijų veikėjas.

Taradajka.

Jau wiruczej „žwiegašas“ wela pradeda žwięgt bajseu ne kajp mano kriokas, kajp rodos skurda tiek ne daeda.

Mano roda ira deļ jo. idant truputi sawo ziotis suwalditu ba kajp asz ji paimsu in puca, tada ir tenajs, kur dabar buna padu ne suszišs ir daugus bludno mokslo terp muso wajkinu ne sess. Uz jo ta izyzoima gaus pypyru nog manes kitam padawime, ba jago tokis glindzius — nususelis ne susywaldis, taj sawo dinsta pragajszis. Dabar duosu jam pakaju ir zuresu kajp jis tolaus zwiegs; nes diewazi, jago da izyzos tada ir jo apasztaļaj dazinos, ba wienas uzskimas uodegos mano krioko taj wysa jo prota suks.

Szendien daug in jus ne kalbesu, kajp tiktaj ta, jog pasmus Plymouth wesejlu pylna ir kokie tik merga atwazuoje tuojaus wira gauna; nes potejsybej kalbant, pas-

mus wiraj geri, ne toki baļamujtaj kajp kur kitur, tiktaj mergu brokas, ka asz apie ta daug mysliju, isz kur cze mergu partraukt, nes mergu geru — tejsyngu. Jago butu kur per wysz, taj butu geraj idant atwazuotu pas mus, o Diewas geru wiru aptejks, o we, ir asz gaļ koke izsyrynktau, arba imtau ta, kur ne wienam netiktu, taj norynt iszwirtu walgit ir krioka nuszropuotu.

Dabar wela ka pasakisu: Pagaļ mano pranaszista, ziemos ne turejome igi szitam ļajkuj, ir kajp sakeu, jog nog puses sausio igi pusej wasario truputi szals nes ne ļabaj o potam zibteles loskawa saulele ir bus pawasarys. Mums cze Pennsilwanio geraj, nes wiruczej, turyme westuose dydelus szalczius o ir uzmares swilina pusetinaj, nes jago tenaj szalta, taj ne uziļgo bus karszta, ba Maskolus su Austrijoku ejs dzika szokt o Pruselis graiš; oj ka bus, taj bus szokis ne mažas ba net krauju prakajtuos. Kas zin, ar mes ne ejsyme ir kam pamaczit, arba sawo Tewines atmuszt, ba kajp skajczeu asz wiena ļajkrazsti, lietuwyszka — cygoniszka, jog: „wiraj! ar negaletume mes sawo tewines ir tautos adgajwit?“ Jau badaj, ne wienas tokis adgajwi

no, jago kiba asz su sawo krioku gauczesy in tarpā Ruso ir Austrijoko, taj kiba tada kas butu. O asz sakau: Jog mes tada sawo Tewine ir tauta adgausyme, kada židaj sulauks mesyjoszi; o potejsybej bene muso tewine iszniko? o ne, pakolej „Wienibe“ ant swieto bus tolej muso wiera ir Tewine bus, nes jago katras nory adgaut tewine, taj teguļ szirdije uzļajko mejle prie sawo narodawastes o ipacz wiera sawo proseniu, tada gali me sakit, jog muso tewine ne iszniko. Tuju saugawiu ne ira ka kļausyt, ba ar gi toki tewine gali sutwert.

Ponaj per lenkmeti ka tik gerklū ne iszreke be giedotdamy: „Priesz ta aļtoriu szaukem per maļone, tewyszke muso sugražink mums Pone.“

Wienok ne sugražino, ba kurgi wyļku baļsus Diewas iszkļausys. Tada ne czesas melstis kajp jau kazokaj su nagajejs pasturgali lesa. Diewo rejke praszit, o praszit be palowos, tada norynt ne tuojaus o wienok susymiles.

Taj jau kiba bus gana, ba zinau jog jus broliczej ne ļabaj megstate mano pamokstu.

O gaļ ne? Taradajka.

Iš "Wienybe Lietuwniku" 1887 m.

Vienybė, 1977 m. vasario 4 d.

Svarbiausia ir sudėtingiausia problema tebėra mėsos gamyba ir supirkimas.

P. Griškevičius
Lietuvos Kp ck 1-masis sekr.

Krašto stovis

Pasaulyje įprasta apie Naujuosius metus apžvelgti praeitį ir ateitį. Amerikoje prezidentas Kongresui daro pranešimą apie krašto padėtį. Kažkas panašaus vyko ir Lietuvoje per respublikos partinių, tarybinių, profsajungų ir komjaunimo atstovų susirinkimą metų pradžioje Vilniuje.

Pagrindinį pranešimą suvažiavime padarė kompartijos Centro komiteto pirmasis sekretorius P. Griškevičius, faktinai aukščiausias pareigūnas Lietuvoje. Jis nusiskundė, kad metinio gamybos plano 1976 m. neįvykdė 34 įmonės iš maždaug 460. Tarp šių atsilikėlių buvo medvilninių audinių, plytų ir mineralinių trašų gamintojai. Iš pastarųjų Griškevičius ypatingai išbarė vieną didžiausių Lietuvos įmonių — Jonavos Azotinių trašų gamyklą. Ji neva "žlugdanti karbamido, amonio salietros, nitrofoskos tiekimo žemes ūkiui planą."

Neką geriau pasirodė ir Siaulių "Vairo" dviračių ir variklių gamykla, kuri iš krautuvų gavo net 400 reklamacijų, t. y., skundų dėl savo gaminių. Dėl šių "nuodėmių" "Vairas" 1977 m. pažadėjo pasitaisyti ir pagerinti savo "Ereliukus" ir "Kregždutes," berniukams ir mergaitėms skirtus dviračius, o taip pat ir "Vyturėlius," kurių lytis neaiški. Be to, fabrikas pradeda gaminti ir naujo tipo "S-58" variklius dviračiams.

Bėdos, bėdos...

Nešykštėjo sekretorius karčių žodžių Statybos ministerijai, kuri neįvykdė statybos ir montavimo darbų plano, geležinkelio transporto darbuotojams, kurie nesusidorojo su planine pervežimų apimtimi, cukrinių runkelių, daržovių, gyvulių ir paukščių augintojams. Ir sugrįžo senas komunistas prie išbandyto kapitalistinio recepto, kuris dar Leniną išgelbėjo iš bėdos.

— Labai svarbu panaudoti kaimo gyventojų pagalbinių ūkių galimybes, — aiškino Griškevičius, — ne tik neleisti sumažėti gamybai individualiame sektoriuje, bet ir sudaryti sąlygas jai didėti.

Sekretoriui nuraminti ir partijai patenkinti žemės ūki darbuotojai, tarp kitų dalykų, pažadėjo padidinti gamybą 6%, nežiūrint, kad praeitų metų javų derliaus jau buvo rekordinis.

Prieš pat Naujuosius metus centrinė valdžia Maskvoje priėmė nutarimą pakelti atlyginimus 31 milijonui švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros, prekybos, buitinio ir komunalinio aptarnavimo darbuotojams vidutiniškai 18%. Atlyginimai bus keliami etapais, pirmiausia Sibiro, Kazachstano ir panašiuose rajonuose. Lietuvos darbininkams ir tarnautojams šiais metais pakeliamas dar nenumatytas. Pramonės ir

Vienybė, 1977 m. vasario 4 d.

Kuršių nerija.

žemės ūki darbuotojams atlyginimai buvo pakelti prieš porą metų.

Vidutinis darbininko ir tarnautojo atlyginimas dabar yra 151 rb. į mėnesį. Rublio perkamoji galia butui ir transportui yra aukštesnė už dolerio, rūbams ir avalynei žemesnė ir maistui — maždaug tokia pat. Oficialus kursas yra 72 kapeikos už dolerį.

Prekės

Žinoma, atlyginimo pakėlimas popieriuje yra bereikšmis, jeigu jo negalima paversti į prekes. Dėl to centrinė valdžia tuo pačiu metu davė nurodymus išplėsti masinės paklausos prekių gamybą 1.7 karto. Iki 1980 m. padidės televizorių, baldų, indų, motociklų, dviračių, mopedų, fotoaparatus, laikrodžių, termosų, plovimo priemonių, apmušalų, bajorių antklodžių, viršutinių marškinių iš medvilninių ir mišrių audinių, kalinių kepurių, kostiumų iš džinsinių audinių tiulio užuolaidų, gnaibomųjų muzikos instrumentų, kojinių bei puskojinių gamyba.

Ministerijoms nurodyta pradėti serijomis gaminti automatinės skalbimo mašinas, patobulintus dulkių siurblius ir elektrinius grindų valytuvus, lygintuvus su reguliuojama temperatūra, elektrinius maišytuvus, elektros virykles, kasetinius magnetofonus, mikrokalkuliatorius, videokameras spalvotiems videomagnetofonams, distancinio valdymo spalvotus televizorius su 27 colių įstrižaine, spalvotus portatyvinius televizorius, stereofoninius dviejų greičių keturių takų magnetofonus, elektroninius laikrodžius, skalbimo miltelius su fermentiniais preparatais ir kramtomąją gumą.

Laukiama, kad vien dėl pastarosios prekės smarkiai išaugs pionierių ir komjaunuolių gretos. Tuo pat metu gali sumažėti turistų iš Amerikos populiarumas, jeigu jie i Lietuvą nieko daugiau, tik kramtomąją gumą nusiveš. Sąrašas rodo, kokių prekių iki šiol sovietijoje trūksta ir ką galima būtų šią vasarą tautiečiams nuvežti dovanų.

K. Urbonavičiaus nuotr.

Avarijos

Praėjusiais metais Lietuvoje autoavarijose žuvo 831 žmogus. Tai proporcingai aukštesnis skaičius, negu Amerikoje, kur ir automobilių, ir žmonių tankumas daug didesnis. Taip yra, tur būt, dėl to, kad Lietuvos keliai siauresni, slidesni ir blogiau apsaugoti, negu Amerikoje. Taip pat ir žmonės nėra visai apsipratę su motorizuotu transportu, įskaitant ir šoferius.

Nuo 1976 m. pradžios važiavimo greičiai buvo apriboti, panašiai kaip Amerikoje. Tas 7.6% sumažino užmuštųjų skaičių pernai, lyginant su 1975-aisiais metais. Dėl vairuotojų kaltės žuvo 552, dėl pėsčiųjų neatsargumo — 222. Girti vairuotojai suvažinėjo 213 žmonių ir kiti 88 neblavūs patys palindo po ratais.

Girtus vairuotojus Valstybinė auto inspekcija (VAI) labai griežtai baudžia. Jei kokioj linksmoj kompanijoj pamatysi žmogų kuris negeria, tai žinok, kad jis šoferis.

Girtavimas Lietuvoje turi tokias proporcijas, kad ten prie Ministrų tarybos veikia net speciali Kovai su girtavimu komisija, kurios pirmininkas yra pats Ministrų t-bos pirmininko pavaduotojas V. Vazalinskas. Neseniai komisija apsvartė antialkoholinio darbo būklę lengvosios pramonės įmonėse ir organizacijose. Nustatyta, kad per daug Kauno "Litekso" vilnionių audinių fabriko darbininkų patenka į išblavinimo įstaigas. Tas pats vaizdas Alytaus "Dainavos" siuvimo fabrike ir Zarasų Tekstilės galanterijos fabrike. Vilniuje P. Eidukevičiaus Odos ir avalynės susivienijime ir "Spartos" kojinių fabrike ne visiems girtaujantiems "taikomos visuomeninio poveikio priemonės. Ne visur sudaroma nepakantumo atmosfera girtaujantiems bei darbo drausmės pažeidėjams."

Žurnalistai

Sausio viduryje Vilniuje įvyko 5-asis Lietuvos Žurnalistų sąjungos suvažiavimas. Dalyvavo ketvirtis tūkstančio delegatų, atstovavusių 1001 nariui. Nuo 4-ojo suvažiavimo,

kuris įvyko 1971.10.20. organizacija išaugo 337 nariais. Sąjunga daugiausia veikia per regijoninius susivienijimus "Aukštaitija," "Dainava," "Dubysa," "Vilnija," "Zemaitija," per Kauno ir Klaipėdos miesto skyrius ir per Vilniaus žurnalistų klubą. Be to, dar veikia 15 sekcijų: pramonės ekonomikos, žemės ūkio, prekybos ir buitės, ateizmo, tarptautininkų, apybraižininkų, reporterių, satyrikų, mokslo, teisės, fotokorespondentų, sporto žurnalistų, turizmo, įmonių ir aukštųjų mokyklų spaudos ir vertėjų sekcija.

Žurnalistas Lietuvoje yra partijos pagalbininkas ir įrankis, pertvarkant ir valdant visuomenę. "Spaudos, televizijos ir radijo darbuotojai garbingai vykdo partijos pavedimus," sakoma Kp. Centro komiteto atsišaukime į suvažiavimo dalyvius. "Žurnalistų darbo sėkmės laidas yra dalykiškas, nuoširdus ir principingas partinis vadovavimas," kalbėjo perrinktas s-gos valdybos pirmininkas Albertas Laurinčiukas, pats partijos centro komiteto ir respublikos Aukščiausiosios tarybos narys.

Nereikia tad stebėtis, kad Laurinčiukas pagal nusistovėjusią tradiciją negailėjo piktų žodžių "buržuaziniams nacionalistams," rusiška frazė, naudojama patriotams kolioti.

— Purvindami skaidrius tarybinių tautų draugystės žiedus, amerikoniškosios buržuazinės propagandos šulai panaudoja ir reakcinių emigrantų balsus, — griaudė iš tribunos pirmininkas. — Respublikos spauda daug nuveikė, ugdant tautų draugystę, demaskuojant buržuazinės ideologijos skleidėjus.

Duot jiems!

Po Laurinčiuko kalbėjęs Ck sekretorius kultūros ir mokslo reikalams L. Škepetys dar kartą sugrįžo prie tų nelemtų "reakcinių":

"Kas ne kas, o jūs kiekvienas jaučiate, kad gyvename įtemptos ideologinės kovos sąlygomis. Buržuaziniai ideologai Vakaruose sustiprino savo balsus prieš visą mūsų šalį ir Tarybų Lietuvą, stengdamiesi rasti atgarsį mūsų gyventojų tarpe, ieškodami tokių, kurie užkibtų ant jų meškerės. Apie tai teisingai kalbėjo drg. A. Laurinčiukas savo pranešime. Reikia demaskuoti konkrečius reakcijos išpuolius, duoti jiems deramą atkirtį."

Suvažiavimą, tarp kitų, stebėjo TSKP ck atsakingas darbuotojas V. Aleksejevas ir TSRS Žurnalistų s-gos pirmininkas L. Jagodinas. Tuodviems klausant, kas būtų išdrėšę kitaip kalbėti?

MINĖS VILNIAUS UNIVERSITETO JUBILIEJŲ

Jau pradėdama ruoštis Vilniaus universiteto 400 metų sukakčiai minėti. Sudaryta kraštotyriminkų mokslinė metodinė taryba, jos pirmininku paskirtas prof. C. Kudaba. Jie rinks buvusių ir esamų profesorių ir studentų atsiminimus apie tą pirmąją aukštąją mokyklą dabartiesė Tar. S-gos ribose. Vilniaus universitetą įkūrė jėzuitai 1579 metais.

LIETUVIAI CHICAGOJE

Lietuvos Prisiminimų banketas, Chicagos Vyčių ruošiamas Lietuvos nepriklausomybei paminėti, bus vas. 6-tą Martinių salėje, 2500 W. 94 Place, Evergreen Park. Svečių susipažinimas prasidės 5 val., vakarienė 6 val. Bus pagerbta Lietuvos generalinė konsulė Juzė Daužvardienė. Bus meninė programa ir šokiai. Įėjimas asmeniui \$15. Dėl vietų skambinti Jonui Evans, RE 7-8600, arba Algirdui Braziui, 598-6193, arba Emilijai Pakalniškienei. FR 6-6489.

Adrianos Jočytės liaudies ir estradinių dainų koncertas įvyks vasario 6 d., sekmad., 3 val. popiet Jaunimo centre. Adriana yra jauna pasižymėjusi Argentinos lietuvaitė, laimėjusi estradinių dainų konkursus. Jinai taip pat sužavėjo III-čiojo Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongreso dalyvius, dainuodama liaudies dainas. Ruošia Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga.

L. Vyčių 36-ta Kuopa rengia šokius Heart of My Heart vasario 26 d. Dariaus-Girėno salėje. Bilietus prašoma užsisakyti pas Marilyn Harding tel. 656-5366.

Lietuvos Šaulių Sąjungos kultūrinis suvažiavimas rengiamas liepos 2-4, Union Pier, Mich. Suvažiavimo stovyklos vadovu pakviestas gen. T. Daukanto jūrų šaulių Kuopos Chicagoje pirmininkas Edmundas Vengianskas.

Lietuvos Šaulių Sąjungos išleista anglų kalba dr. K. Jurgėlos knyga Lithuania: the outpost of Freedom jau platinama. Užsisakant paštu, kaina \$10.60. Čekius siųsti cv išdininkui: Stasys Bernatavičius, 1513 So. 48th Court, Cicero, Illinois 60650. Knyga vertinga — įsigykite.

BALTŲ DRAMOS ANTOLOGIJA ANGLŲ KALBA

1977 m. pradžioje pasirodys pirmoji baltų dramų antologija anglų kalba — Confrontations With Tyranny (Akistata su tironija). Daugiau 400 puslapių knygoje bus šeši vaidinimai su įvadais; Algirdo Landsbergio "Penki stulpai," Antano Skėmos "Pabudimas," latvių Gunars Priedes ir Martins Zivertso bei estų Enn Vetemaa ir Paul Eerik Rummo pjesės.

Kaina \$15. Jei šios antologijos bus pakankamai išpirkta, leidykla žada leisti jų visą seriją. Tokiu atveju, dar 1977 m. pasirodytų antrasis tomas, kurin įeitų tautosakos įkvėpti dramų veikalai.

Šio kultūrinio laimėjimo galima atsiekti bendromis jėgomis, antologiją iš anksto užsisakant ir tikinant savo apylinkės viešąsias ir mokyklinės bibliotekas, kad ir jų pareiga antologiją bematant įsigyti.

Antologijos redaktoriaus adresas: Dr. A. Straumanis, Theater Dept., Southern Illinois University, Carbondale, Ill.

Užsakymus siųsti leidyklai: Waveland Press, Inc., P. O. Box 400, Prospect Heights, Ill. 60070.

Mažosios Lietuvos Lietuvių draugija ir naujoje vadovybėje nėra linkusi savo tėvų nuo Donelaičio laikų puoselėjamų papročių ir švenčių išsižadėti. Apsispręsta ir šiemet ruošti tradicinę Užgavėnių Siupinio šventę Lietuvių Tautiniuose Namuose Chicagoje 1977 m. vasario 19 d. Stalų rezervacijų užsisakyti reikia paskubėti pas vice-pirmininką Ramūną Buntiną, 3440 W. 64 Pl., Tel. PR 8-4282

Prof. Jonas Puzinas atstovaus VLIKo valdybai Lietuvos vyčių ruošiamam Lietuvos generalinės konsulės Chicagoje Juzės Daužvardienės pagerbime vasario 6 Evergreen Park vietovėj.

Ann Jillian Jūratė Nausėdaitė, filmų aktorė, dabar Chicagos Civic teatre vaidina Words and Music veikale.

Inž. Valdas Adamkus pasakys pagrindinę kalbą Vasario 16 minėjime, ruošiamam LB Lemonto apylinkės valdybos. Minėjimas bus vasario 13 d. 3 val. po pietų lituanistinės mokyklos patalpose, 410 McCarthy Rd., Lemont, Ill.

Cicero lituanistinių mokyklų balius, turėjęs įvykti sausio 29 d., įvykus nelaimėi, skaudžiai susižeidus mokyklų direktoriui kun. dr. Ant. Juškai, nukeliamas į balandžio 30 d., šeštadienį. Tai datai galioja visi bilietai, taip pat tą dieną įvyks ir laimingųjų bilietų traukimas.

Audros choro metinis balius ruošiamas Jaunimo centre, Chicagoje, vasario 26 d. Programą atliks visi trys chorai. Po programos vakariene ir šokiai. Bilietus bus galima gauti per choristus.

Dail. Aldona Variakojienė kalba savo meno parodos atidaryme Chicagos Jaunimo Centre. Dailininkė buvo atvykusi iš Kalifornijos.

Ed. Šulaičio nuotr.

MOKYTOJŲ SAJUNGOS SUSIRINKIMAS

Mokytojų sąjungos susirinkimas įvyko Chicagoje Kriaučeliūnų Montessori Vaikų nameliuose sausio 9 d. Pirm. Janina Juknevičienė pasveikino dalyvius ir pirmininkauti pakvietė Viliją Kerelytę. Minutės susikaupimu pagerbė pirm. J. Juknevičienės mirusią mamytę.

Pirmininkė supažindino su mokytojų S-gos valdyba: Janina Juknevičienė — pirm., Apolinaras Bagdonas — vicepirm., Vilija Kerelytė — sekr., Dovas Šaulys — išd., Jonas Kaunas — informacijos vad., ir Jadvyga Lukoševičienė — parengimų vadovė. Į mokytojų sąjungą susibūrė dauguma dirbančių mokytojų, jų tarpe daug jauniausios kartos.

Mokyt. A. Kašubienė nagrinėjo lietuvių kalbos dėstymą prad. mokykloje. Papasakojo, kaip savo paruoštus vaizdingumo pavyzdžius pritaiko gramatikos pamokoms, supažindindama su kalbos dalimis, linksniais ir asmenavimu.

Mokyt. J. Plačas papasakojo praktiškus patyrimus, kaip mokinius sudominti, dėstant literatūrą ir knygų skaitymą.

Mok. Dovas Šaulys iš savo patirties papasakojo apie istorijos dėstymą. Reikia pasirūpinti istorinių žemėlapių, paveikslų ir gerų istorinių skaitinių.

Pranešimai ir pavyzdžiai paimti iš šių dienų lituanistinių mokyklų, įdomiai ir sklandžiai susirinkimui pateikti.

Po pranešimų vyko svarstymai, pasiūlymai ir diskusijos.

Supažindino su artimiausiais švietimo tarybos planais. Šią vasarą rugpjūčio 14-21 d. Dainavoje ruošiamas mokytojams ir jaunimui pedagoginė studijų savaitė.

Švietimo tarybos žinioje yra didžiulis mokykloms skirtų knygų sandėlys, mokytojai gali apsirūpinti knygomis. Kristijono Donelaičio lituanistinė mokykla išleido mokykloms tinkamus Danutės Bindokienės Lietuvių literatūros skaitymus. Pageidaujami rajoniniai mokytojų pasitarimai, rengiant platesnio masto mokyklų šventes. Prašė visas lituanistines mokyklas rengti Vasario 16 minėjimus su pritaikytomis programomis. Skatino remti ir užsisakyti pedagoginį žurnalą Švietimo Gaires. Taip pat prašė mokytojų patarimų, sugestijų ir paramos švietimo baruose.

Lietuvių kelionė į Havajus — (3 salos, 8 dienos) rengiama bal. 15 d. Kaina \$479.00. Registruokitės iš anksto pas American Travel Service Bureau. Grupė bus lydima lietuviu palydovu. — Telef. 238-9787 arba 652-5707.

Vienybė, 1977 m. vasario 4 d.

**Vasario 21 dieną — 6:30 val. vak
Washingtono gimtadienį**

RITZ KINO TEATRE

6343 West Roosevelt

Berwyn, Ill.

BUS RODOMI 2 LIETUVOS KINO STUDIJOS FILMAI

**"Velnio nuotaka" ir
"Laiptai į dangų"**

VISI KVIECAMI DALYVAUTI!

Vienybės namas [iš Sunnyside ir Miller Ave. pusės] paskendęs sniege.

Sniegas ir šaltis kankina Amerika

Atkelta iš 1 psl.

metyje užšalo net Baltimorės uostas. Jungtinių Valstijų šiaurės rytuose sniego sluoksnio storis matuojamas pėdomis, ne coliais!

Nepaprastai dideli šalčiai sutrikdė daugumos JAV rytinių valstijų aprūpinimą gamtinėmis dujomis. Federalinė energetikos komisija turėjo sudaryti specialią nepaprastą grupę, kuri ištisą parą kontroliuotų, kaip tiekiamas šis kuras. Dujų tiekėjai privalo informuoti grupę apie išskylančias problemas. Artimiausiems dviem mėnesiams atšauktos visos federalinės taisyklės, reguliuojančios Jungtinių Valstijų aprūpinimą dujomis ir dujų kainas.

Pirmą kartą istorijoje pasnigo Bahamų salose. Garsiuosiuose paplūdimiuose sniegas užklupo tūkstančius turistų su maudymosi kostiumais. Visur kelios dienos buvo uždarytos mokyklos. Šalčius lydi audra jūroje, kuri nuskandino keletą laivų. Vėjo greitis siekė net 65 mylias per valandą.

Didelis potvynis paralyžiavo gyvenimą Jakartoj. Tai buvo vienas didžiausių potvynių šimtmečiuose. Vanduo apšėmė du trečdalius Indonezijos sostinės. Visą parą siautėjo tropinė liūtis, todėl susidarė vandens srautai, kurie centriniuose miesto rajonuose buvo 6 pėdų gylio.

Prezidentas Carter New Yorko ir Pensilvanijos valstybes paskelbė nelaimės ištiktomis, ir joms bus suteikta federalinė pagalba. Tą patį paskelbė ir Floridai.

Dėl sniego pūgos ir energijos trūkumo užsidarius daugeliui įmonių, be darbo buvo 1.5 mil. darbininkų. Dešimtyje valstijų dėl šalčio ir sniego užregistruotos 45 mirtys.

Blogiausia padėtis ir labiausiai trūksta dujų ir šildymo alyvos Ohio, Pensilvania ir New Jersey valstijose. Ohio ir Indianoje uždarytos visos mokyklos, o New Yorke uždarytos dar ne visos, tik dujomis šildomos.

Floridoj vaisiams ir daržovėms padaryti šalčio nuostoliai skaičiuojami 358 mil. dolerių.

Siūlo pakeisti "Amerikos Balso" statusą

Atkelta iš 1 psl.

Pirmieji savo memorandume, Carterio atstovams įteiktame dar lapkričio mėn., prašė, kad Agentūra nebūtų panaikinta, bet kad ji "gautų naujo kraujo" ir būtų dar labiau praplėsta. Šie randa pritarėjų ir Valstybės departamente bei diplomatų organizacijoje. Tuo tarpu "Amerikos balso" vadovybė tvirtina, kad jų radijo programos dabar su žiniomis turi daugiau sunkumų, negu prieš ketverius metus, ir norėtų turėti daugiau savarankiškumo.

Kaip ten bebūtų, visi, dalyvaujantys diskusijose dėl Informacijos Agentūros reformų, sutinka su tuo,

Vienybė, 1977 m. vasario 4 d.

kad "Amerikos balsas" turi veikti kaip oficialus radijas, aiškiai ir efektingai atstovaujantis JAV politikai. O dėl radijo savarankiškumo, ar jo stokos, kalbama kito įstato šviesoje, būtent, kad "Amerikos balso" diskusijos ir nuomonių pareiškimas dėl oficialios politikos būtų atsakingas, o žinios — tikslios, objektyvios ir pilnos.

Jei taip atsitiktų, kad "Amerikos balsas" gautų daugiau savarankiškumo, nesvarbu ar tai įvyktų, panaikinus Informacijos Agentūrą, ar kaip kitaip, atrodo, iš to būtų tik naudos tiems, kurie tų transliacijų klausosi, o ypač asmenims, gyvenantiems už geležinės uždangos.

Karolis Pečiulis sulaukė 100 metų

Sausio 9 Cherry Valley Grange Hall paminėtos LLD 78-osios ir LDS 38-osios — nario šimtosios gimimo metinės. Jubilatas Karolis Pečiulis (Carl Pechuls). Jo pergyventas šimtmetis labai sudėtingas, audringas. Karolis Pečiulis gimė 1877 m. sausio 6 Rasčių dvare, Ukmergės apskr. Seimoje augo dešimts vaikų. Karolį tik 7 metų tėvai išleido pas ūkininką piemenauti.

16 m. amžiaus Karolis vyksta į Ukrainą, į Kijevo miestą, susirasti pelningesnę darbą. Nusivylęs — grįžta į Lietuvą.

Vyksta prie Baltijos jūros, į Liepojos miestą. Čia kiek geresnė laimė — gauna sargo darbą.

Sunkūs buvo laikai. Caro represija. Knygos bei laikraščiai lietuvių kalba buvo uždrausti, persekiojama ir pati kalba.

Pečiuliui nebuvo progų išgyti net pradinio mokslo. Jis bando lavintis pats per save, pramokdamas skaityti ir rašyti.

Karolis įstoja į slaptai veikusią socialistų partiją. Prasideda Karolio, kova prieš carizmą, išnaudojimą.

1905 m. streikų ir demonstracijų išstojimai prieš caro despotizmą ir išnaudotojus Lietuvoje ir Latvijoje neapsiėjo be aukų ir kraujo praliejimo. Ziauriai buvo puolami ir terorizuojami Liepojos socialistai.

Karolis su dviem draugais 1906 m. išgavo į prielaukoje stovėjusį Anglijos prekinį laivą. Sumoka pečkuriui 20 rublių, kad leistų į anglių sandėlį, kad galėtų slaptai nuvykti į Skotiją. Tik šeši mėnesiai kai Karolis ir buvo vedęs.

Skotijos socialistai jį sutiko draugiškai.

1907 m. atvyksta į Biddeford, Maine. Dirba už 14 centų per valandą. Būdamas neišlaidingas ir dirbdamas ilgas valandas, susitaupeš pinigų, atsikviečia savo žmoną su jauna dukryte Christina ir žmonos seserį.

Vėliau iš Lietuvos atvyko Karolio trys broliai, trys seserys, žmonos du broliai ir keturios seserys.

1921 m. visa Pečiulių šeima persikelia gyventi į Los Angeles, Cal. Karolis Pečiulis, kaip pavyzdingos šeimos tėvas, didžiuojasi išauklėjęs gražią šeimą: dukterį

Karolis Pečiulis

Christiną Karvelis ir tris sūnus — Alfonsą, Adolfą ir Karolį. Turi 8 anūkus ir 17 proanūkių. Laike Antrojo pasaulinio karo visi trys sūnus tarnavo JAV kariuomenėje.

Vyresnysis sūnus Alfonsas tarnavo aviacijoje. Dabar jau išėjęs į pensiją. Gal bus vienintelis lietuvių imigranto sūnus, atsiekęs tokį aukštą JAV orlaivyno generolo laipsnį.

Vienas anūkų perskaitė Beaumont miesto mero proklamaciją. Minėjime kalbą pasakė anūko perstatytas Vladas Raila, Karolio ir šeimos artimas jau per 32 metus. Kalbą skaitė angliškai, detališkai supažindindamas su jubilato brandaus gyvenimo nužingsniuotu visu šimtmečiu.

Dalyvavo apie 150 žmonių.

MIRĖ KUN. ANTANAS JUŠKA

Sausio 17 d. kun. Antanas Juška, žengdamas į rūšį, paslydo ir nuvirto nuo laiptų, labai sunkiai susižeisdamas. Nugabentas į šv. Kryžiaus ligoninę be samonės. Ten mirė sausio 23 d.

Velionis buvo gimęs 1913 m. Vadoklių valsčiuje, baigęs Kauno kunigų seminariją, Vytauto D. universiteto teologijos fakultetą ir Romos Gregorianumo universitete gavęs daktaro laipsnį.

Velionis reiškėsi lietuvių visuomeniniame gyvenime. Vokietijoje jis buvo Ravensburg lietuvių kolonijos kapelionas, Amerikoje bendradarbiavo spaudoje.

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

JOSEPH J. GARSZVA

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas 846-1970

Lietuvos Radijo programos 1979 metų "Miss Lithuania" Linda Jadelytė [kairėje] kartu su praėjusių metų to titulo savininke Ale Kvederaite. Teisėjai buvo: Juozas Vastūnas iš Woodhaven, N. Y.; Sigitas Tupinkevičius, Edvardas Šulaitis iš Cicero, Ill. ir estų laikraščio korespondentas Prima. Nuotraukos Ed. Šulaičio

Jau eilė metų, kai prof. Jokūbo Stuko vedama "Lietuvos Atsiminimų" radijo programa rengia nuotaikingas Lietuvos Dienas — piknikus. Šie renginiai nuo seno būdavo vieni iš didžiųjų lietuvių susibūrimų New Yorko apylinkėse.

Šiomet šis lietuvių susibūrimas, kaip ir ankstesniais metais, vyko Estų tautiniame parke Lakewood-Jackson, N. J. birželio 17 d. Tik gaila, kad šį kartą Dievulis pagailėjo gero oro ir gasolino, todėl lankytojų skaičius buvo negausus. Tačiau, nežiūrint šių gamtinių (ir ne gamtinių) kliūčių, pikniko programa buvo įdomi ir vertinga.

Kadangi lietus ėmė pilti dar gerokai prieš programos pradžią, ji buvo pravesta ne amfiteatre po atviru dangumi, bet salėje, kurioje, deja, ne visi galėjo sutilpti. Programą pradėjo pats radijo valandėlės vedėjas prof. J. Stukas, pradžioje pakviesdamas lietuvių, latvių ir estų atstovus—sveikintojus. Tada vyko ekumeninis susikaupimas, kurį atliko irgi trijų tautų dvasiškai (lietuviams atstovavo prel. Scharnus). Čia taip pat buvo prisiminti ir tragiškieji birželio įvykiai bei žuvusieji už laisvę.

Meninę dalį atliko lietuvių ir estų tautinių šokių grupės, o taip pat latvaičių gimnasčių būrelis, kuriai vadovavo Aina Ozols. Gimnastės, amžiumi dar jaunos, buvo gana mielai priimtose pikniko lankytojų. Lietuvių tautinių šokių grupė "Liepsna," vadovaujama D. Didžbalytės, darniai sušoko visą eilę gražių šokių, irgi pelnydama šiltas

Vienybė, 1979 birželio 22 d.

publikos simpatijas. Gerą išpūdį paliko ir estai šokėjai, kurie savo parke jautėsi tikrai kaip namuose. Jiems vadovavo Ferdinand Rikka.

Išrinkta "Miss Lithuania"

Pagal įsivyravusią tradiciją, buvo rinkta ir iškilioji lietuvaite—"Miss Lithuania." Pradžioje grojant orkestrui maršą, žygiavo net dešimt merginų, iš kurių teisėjai (jų tarpe buvo ir Vienybės redakcijos atstovas Ed. Šulaitis) atrinko tris finalistes. Nežiūrint, jog jos visos buvo gražios, buvo apsisota ties viena—Linda Jadelyte, 18 m. amžiaus mergina iš Clinton, N. J. Jai didelę gėlių puokštę ir dovaną įteikė praėjusių metų gražuolė Alė Kvedaraitė iš Islan, N. J.

Baigiantis meninei daliai, orai išsiblaivė ir pradėjo šviesti saulė. Tad vėliau dauguma piknikautojų persimetė į žalią gamtą prie ten esančių stalų ir visai puikioje nuotakoje užbaigė šį "Lietuvos Atsiminimų" radijo pikniką.

Salėje ilgą laiką smagiai grojo M. Matulionio orkestras, prie kurio muzikos linksmi šoko tautiečių poros. Svečiai vaišinosi prie kelių esančių barų ir prie užkandžių bufeto. Kai kurie visokių gėrybių buvo atsivežę iš namų.

Piknikautojų buvo atvykę ne tik privačiomis mašinomis, bet ir dviem autobusais. Vienas autobusas iš Brooklyno-Woodhaveno keliavo net porą valandų. Tačiau nežiūrint ilgos kelionės juo važiavusieji (jų tarpe buvo ir šias eilutes rašantysis) neturėjo laiko

JONAS VALAITIS

SLA 60-ajame Seime birželio 30-liepos 3 Hollenden House Cleveland, Ohio apie Lietuvių spaudos atgavimo 75 sukaktį paskaitą skaitys Vienybės senjoras Redaktorius, aušrininko sūnus Vytautas Širvydas.

1979 m. gegužės 7 suėjo 75-eri metai, kai Lietuvoje rusų caras leido knygas ir laikraščius spausdinti lotynų raidėmis. Kai 1863-iais metais lietuviai peiliais, dalgiais, šakėmis ir kitais virtuvės ir ūkio pabūklais kovojo rusų caro žandarus ir reguliarią kariuomenę, Generalgubernatorius Lietuvai Muravjov sukilėlius baudė, viešose aikštėse kardavo, kitus trėmė į Sibirą. Norėdamas tautą sunaikinti 1864 m. lietuviams uždraudė knygas spausdinti lotyniškais raidėmis. Vertė lietuvišką spaudą spausdinti rusų ciriliškais raidėmis. Lietuviai tiek rusiškųjų raidžių nekentė, kad jei kas lietuvišką knygą rusų raidėmis gavo ir nepamamai jų neskaitė, net demonstratyviai metė į ugnį ir sudegino!

Lietuviai knygas tada pradėjo spausdinti Vokietijos valdomuose Rytprūsiose, Mažojoj Lietuvoj. Jas į Didžiąją Lietuvą nešė knygnešiai ir skleidė po visą kraštą. Žandarai knygnešius gaudė, baudė, siuntė į Sibirą.

1883 m. Tilžės apylinkėje pradėta leisti Aušra, pirmasis lietuvių kalba laikraštis. Spaudos draudimas lietuvius sustiprino mokytis ir savo raštus lotynų raidėmis skaityti. Spaudos draudimas lietuvius suartino. Iš Lietuvos išemigravusi didelė lietuvių tautos dalis atsidūrė Amerikoje. Čia tų dienų šviesuoliai sujudo steigti laikraščius. 1886-aisiais metais įsteigta Vienybė Lietuvninkų, kuri šiomet mini jau savo 93 sukaktį.

Peterburge kalnų inžinierius A. Macijauskas išleido Lietuvos žemėlapi lietuviškais rašmenimis. Už tai atsidūrė teisme, vyko ilga byla, kuri pasibaigė, kai buvo atšauktas

Prof. J. Stukas, naujasis VLIKO vicepirmininkas, einas ir išdininko pareigas, pikniką atidaro, jam vadovauja ir dėkoja publikai.

nuobodžiauti—dainavo lietuviškas dainas ar kitaip pramogavo. O pats piknikas tikrai turėjo būti geras, kad net lietus negalėjo sugadinti nuotakos. [eš.]

lietuviams spaudos draudimas. Daug pagelbėjo Povilas Višinskas.

Lietuvių spaudoj atgauti Lietuvoje pagelbėjo Vyskupas Mečislovas Leonardas Paliulionis, gimes 1834 m. konsekruotas vyskupu 1883 m. gegužės 22, miręs 1883-aisiais; Lietuviai jį laikė lenkomanu, lenkai—vadino litvomanu. Jis lietuviams rodė lojalumo, bet gerbė lenkiškąsias tradicijas ir jų prisilaukė. Bet, be savo tiesioginių pastoracijos pareigų, jis labai stipriai kovojo ir padėjo lietuvių spaudai atgauti laisvę. Kaip dvasininkas, labai brangino lotynų kalbą ir lotyniškais raidėmis spausdinamus raštus. Tas jį stiprino kovoti prieš caro valdžią. 1887 m. jis Kauno gubernatoriui parašė laišką, įrodinėdamas, kad rusiškosios raides-graždankos lietuvių kalbai netinka, kad rusiškuoju alfabetu negalima išreikšti lietuvių kalbos garsų. 1902 m. jis Gubernatoriui pasiuntė kun. Adomo Jakšto-Dambrausko išsamų memorandumą. Pagaliau vyskupas 1904 m. gegužės 7 d. buvo rusų caro priimtas. Kalbėdamasis kitais reikalais, priminė ir lietuviams reikalingumą leisti laisvai spausdinti lotynų raides spaudą. Caras pastebėjo, kad vienas caro didikų medžioklėje buvo apie tai carui priminęs, ir tą dieną jo daug įtikinėti nerekėjo. Staiga pareiškė "Lietuviams šiandien spauda bus gražinta!"

Nustojo eiti Aušra, nustojo eiti New Yorke įsteigtoji Lietuviškoji Gazieta, nustojo išėdinėti šimtai lietuvių leidinių. Vienybė vienintelė dar tebeišėdinėja.

Užsidarius vienam stipriausiai besilaikiusiam, vienam daugiausiai skaitytojų turėjusiam Keleiviui, iš pačių seniausiųjų—pati seniausioji tebeliko mūsų Vienybė. Tą dieną, kada ir ji bus priversta nustoti išėdinėti, lietuvių tautai bus pati didžiausia skriauda. Stengdamiesi apie tą dieną dar negalvoti, Vienybės leidėjai iš visų jėgų stengiasi Jums Vienybę dar tebeišėdinėti, Jūsų pagalba ir talka.

Ta proga, dar kartą primename—mėginkit prenumeratas apsimokėti laiku ir pakalbinti kitus Vienybę prenumeruoti.

KOKIUS LOBIUS GALI SUKRAUTI TUKSTANČIO NARIŲ DRAUGIJA

So. Bostono Lietuvių piliečių draugija tebėra viena sėkmingiausiai veikiančių mūsų draugijų kolonijose. Pernai ne tik galą su galu suvedė, bet dar pasidarė pelno \$30,290. Pajamų turėjo \$285,040, daugiausia iš baro—\$244,974. Salės nuoma atnešė \$8,777, užkandinė \$1,590, biljardas \$4,178. Algoms išmokėjo \$60,210, mokesčių \$35,947. Draugijos namas ir turtas įvertinamas \$200,000.

Geriausi vaistai — daugiau judėti!

Žmogus su visomis jo biologinėmis savybėmis susiformavo prieš daugelį amžių. Tada jis turėjo labai daug dirbti, judėti. Šiuolaikinis žmogus iš tolimų protėvių paveldėjo būtinybę judėti, kad jo visi organai ir sistemos normaliai funkcionuotų.

Prieš 100 metų 96 procentus visų darbų žemėje nudirbdavo žmogus ir gyvuliai, ir tik 4 procentus — mašinos. Dabar žmogaus raumenų darbas sudaro tik apie 1 procentą energijos.

Dėl fizinio aktyvumo stokos atsiranda vadinamoji hipokinetinė liga. Širdis pradeda dažniau plakti, padidėja kūno svoris, nervinė įtampa, susilpnėja raumenys, organizmas pradeda per anksti senti.

Fiziškai treniruotų žmonių širdis dirba lėtai, ekonomiškai. Kraujospaudimas dažniausiai mažas, širdies raumuo stiprus. Mažai judrių žmonių širdis susitraukia maždaug 20 procentų dažniau negu treniruotų. Jei širdies ritmas padažnės 5-10 dūžių per minutę, tai nesunku paskaičiuoti, kad per parą ji papildomai susitrauks 7-14 tūkstančių kartų. Netreniruota širdis dirba neekonomiškai, audiniai blogai ap rūpinami deguonimi, silpsta ištermė, valia. Jeigu fiziškai neveiklūs žmonės neatsikelia nuo stalo dar šiek tiek jausdami alkį, neretai nutunka. O nutukusiam juk dar sunkiau judėti. Ir taip atsiranda užburtas ratas, kurį pralaužti reikia dar daugiau valios. Jei nervams nuraminti dar siekiame cigaretės, tai labai pagreitiname sklerozę. Šitaip dar jauni žmonės susergera

stenokardija, miokardo infarktu, hipertoniya.

Vargu, ar kas nežino čia mano papasakotų tiesų. Tačiau, kasdien bendraudama su ligoniais, įsitikinau: kiekvienas mano, jog liga jį aplenks. O jeigu ne? Neuzteko valios atsisakyti žalingų įpročių, keisti gyvenimo būdą, kasdien pasistengti pajudėti, o kaip tada, kai pasijusite blogai? Ateroskleroze progresuoja pamažu. Kol širdies kraujagyslės susiaurėjusios nedaug, nėra jokių nerimą keliančių požymių. Kai jie atsiranda, pavojus jau didelis.

Horacijus sakė: "Jeigu nebėgioji, kol esi sveikas, bėgiosi susirgęs." Iš tikrųjų judėjimas, mankšta padeda atgauti jėgas, kai sergama miokardo infarktu. Jau po kelių dienų pradedami gydomosios mankštos pratimai, fizinis krūvis ir jo trukmė kasdien vis didinamas. Fizinė įtampa stiprina širdies veiklą daugiau negu bet kokie vaistai, išplečia vainikines kraujagysles, kuriomis atsistato kraujotaka širdyje. Ne veltui sakoma: "Judėjimas gali pakeisti bet kokius vaistus, bet jokie pasaulio vaistai nepakeis judėjimo."

Dr. Elena Motiejūnaitė

GYVENIMO IŠMINTIS

Svetimos klaidos moko, savos — įtikina.

• • •

Juokas — geriausi ir pigiausi vaistai, kurių neužsakyti.

• • •

Išeginiais batais netoli nueisi.

• • •

WINTER GARDEN TAVERN

SALE VESTUVĖMS IR KITO KIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

Tel. EVERgreen 2-6440

1883 MADISON STREET • BROOKLYN, N. Y. 11227

Namu pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREISKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y. 11418
Telefonas: VIRginia 6-1800

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziunas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

Tel. VIRginia 8-3800

Free Estimate

Serv-Well Roofing Co., Inc.

All Kinds of Roofing and Sheet Metal Work

METAL CORNICES AND SKYLIGHTS GUTTERS AND LEADERS PUT UP

Tin, Tar, Gravel Slate, Tile and Shingle Roofing — Traffic Top Roofs Asphalt & Asbestos Wall Shingling

77-20 - 101st Avenue

Ozone Park, N. Y. 11417

IVAIRIOMS PROGOMS GELIŲ GAUSITE

ALICE'S FLOWER SHOP

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y. 11418

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 835-4149

CIA RASITE NUOSIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMA.

JOSEPH J. GARSZVA

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas 846-1970

J. MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MODERNI, VĖSINAMA KOPLYČIA

A. J. BALTON-BALTRŪNAS
LICENSED MANAGER AND NOTARY PUBLIC

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211
Tel. STagg 2-5043

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

Was established in 1886 by Juozas J. Paukštys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Vienybė is published bi-weekly by Valerie Tysliava and son Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Waiwada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivėnas, Edvardas Šulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$10.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Retu mūsų lietuviškojo gyvenimo supuolimu, 60-ojo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Seimo metu Clevelande susitiko žymus būrelis mūsų spaudos žmonių. Buvo vienintelė privati Amerikos lietuvių laikraščio leidėja, moteris, Vienybės Valerija Tysliavienė ir redaktoriai: Naujienų dienraščio Martynas Gudelis, Dirvos Vytautas Gedgaudas, Sandaros Grožvydas Lazauskas, Tėvynės Jonas Valaitis ir dr. Algirdas Budreckis, Vienybės Jonas Valaitis, Edvardas Šulaitis ir Vytautas Širvydas, kuris seimui pateikė trumpą apybraižą senųjų Amerikos lietuvių ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje vaidmens tautos 40 metų kovoje už tokį lietuvišką spaudos žodį, kokio ji norėjo.

☆☆☆

Pasisveikinę ir sumetę po žodelį kitą redaktoriai, gaila, pasiliko po senovei kiekvienas savų kompasų kampeliuose, neišnaudodami broliškumo principą gerbiančios organizacijos sparną sudaryti savo profesinį broliškumo posėdėlį, kuris būtų buvęs, tartum, tąsa senųjų Amerikos lietuvių laikraštinių septyneto, ar kiek, suvažiavimų, kurie anuomet žymiai pakėlė mūsų spaudos lygį. Degančiu mūsų spaudos klausimu yra nustatyti gerus principus rūšiuoti bendradarbių ir pačių redaktorių raštus į tuos, kurie dalykiškai pasvarsto ir tuos, kurie tik asmenis puola. Tada būtų galima įkūnyti dr. Vinco Kudirkos siūlymą "asmeniškų puldinėjimų vykdyti ne spaudos skiltyse, bet telefonu". Šitoks apsisprendimas tuojau mūsų spaudos toną pakeltų visu šimtu nuošimčių. Iki šiol jo teprisilaiko Vienybė ir Tėvynė.

☆☆☆

Vienas Akiračių redaktorių Z. V. Rekašius vėliausioje laidoje rašo: "Ryšių su Lietuva galvosūkis tai klausimas, kur išeivijos ir daugumos jos laikraščių pažiūros išsiskyrė." Čia pamiršta iškelti, kad Vienybė nuo pat pradžių, prie Juozo Tysliavos, nepalinko prie "daugumiečių," bet prisilaikė Amerikos lietuvių pagrindinio, per 110 emigracijos metų išdirbto principo, kad kokia bebūtų Lietuva, ji—mūsų Lietuva. Šiam principui vėliau palinko Akiračiai ir velionis Keleivis, o, rodosi, jau linksta Draugas ir Darbininkas. Akiračių redakcija neprisilaiko laikraščių rateliuose įprasto kultūringo papročio apsišeisti savo leidiniais, todėl Rekašiaus nežinojimas Amerikos lietuvių gyvenimo faktų pateisintinas.

☆☆☆

Lietuvių enciklopedijoje, tačiau, jau 1965 m. pasakų rinkėjas A. Mažiulis rašė: "Paskutiniaisiais metais Vienybė pasisakė už vadinamąjį kultūrinį bendradarbiavimą ir išsiskyrė iš vieningos (?) lietuvių išeivių laikysenos." Tokiais netiksliais sakiniiais Mažiulis, rodos, teitikinio istorijos pasakų rinkėją dr. A. Kučą, Praną Pauliukonį ir tautosakininką prof. Joną Balį, bet Metmenų redaktorių prof. V. Kavolis jau 1962 m. dalyką tiksliau nušvietė, rašydamas: "Jau keli metai kaip tarp antikomunistinio ir prokomunistinio blokų mūsų visuomenėje pavidalinasi trečioji jėga, už kurią įvairių asmenų ir praeityje būdavo pasisakoma, bet kurios pagrindinė reikšėja šiandien darosi savaitraštis Vienybė. Šią jėgą galime vadinti nekomunistiniu bloku."

Vienybėje prof. Kavolis tada pastebėjo būdingą jos bruožą. Sakė: "Vienybėje galima išvelgti laikraštine atsakomybę tiksliai informuoti apie įvykius, net jei reikėtų rizikuoti kailiu ar geru vardu." Čia profesorius kartojo mintį, kurią pareiškė prof. Vaclovas Biržiška Vienybės 65 metų jubiliejaus laidoje 1951 metais, būtent, kad Vienybė, kaip gera moteris, "nori žinoti viską, kas lietuviškame pasaulyje dedasi, o, sužinojus, žiniomis pasidalinti su visais prieteliais Amerikoje."

Rekašius iškelia, kad veiksniai, išeivijos įtikinti jų Clevelando konferencijos nutarimų negudrumu, juos atšaukė White Plains, N. Y. konferencijoje, paskelbdami kitus, suredaguotus pagal Vienybės žmonių ir išeivijos pareiškimus. Rekašius Vienybės vaidmenį šiame lūžyje pratyli. Aną dieną Vilniuje mums leidžiamas Gimtasis kraštas, Vienybėje pasiskaitęs pastabą apie Drauge išspausdintą jos redakcijos "vienybišką" pareiškimą, stebėjosi, kad "tėvų marijonų" organas pardavė savo seną "oži." Palaipsniui visi Amerikos lietuvių laikraščiai įsitikins, kad Vienybė yra geras lietuviškas laikraštis ir drįs tai viešai pripažinti, ko Akiračiai dar nedrįsta.

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

BRŪKŠTELĖJUS...

Vilniuje eina laikraštis Šluota. Mėgsta juokus ir šiaip kapstosi visokiose tarybinio gyvenimo negerovėse. Tarybinėje santvarkoje yra toks geras paprotys, kad laikraščiai į viešumą velka negeroves, o tų negerovių kaltininkai paskui turi viešai aiškintis ir t. t. Pvz. imame nagan š. m. Šluotos 8-ji numerį. Tarp kitko čia skelbia viršininukų pasiaiškinimus, kurių prirėkė po to, kai Šluota "brūkštelėjo." Štai kai kas iš to biznio:

— Centro tarybos prezidiumo posėdyje už grubius finansinės drausmės pažeidimus su valstybės lėšų pasisavinimo ir švaistymo faktais SSD Nemunas Prienų rajono tarybos pirmininkui R. Baltušiuui buvo pareikštas griežtas papeikimas.

— Eksperimentinės dailiosios keramikos gamyklos "Jiesia" vadovai mandagumu nesužibėjo: Bazilionių keramikos barui pasinaudojus "Tarybinio artojo" kolūkyje Šiaulių rajone nuomotu sklypu, sklypo jie nerekvitavavo, todėl ūkis juo ir negali naudotis.

— LTSR vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos vyr. inžinieriaus pavaduotojas S. Kutas savo rašte paaiškino, jog "straipsnyje "Mandagūs nuomininkai" minėti trūkumai (nuo Kauno rajono S. Neries kolūkių lauko neišvežtos demontuotos metalinės ir gelžbetoninės atramos, nepašalinti trosų ir laidų galai) pašalinti, išskyrus metalinių atramų pamatus.

— Vidaus santehnikos—montavimo darbai atlikti. Užsakovui pateikus reikalingą dokumentaciją bei įrengimus, Zarasų rajoniniam gamybiniam susivienijimui nurodyta, gavus techninę dokumentaciją, per dvi savaites atlikti katilinės bei vidaus kanalizacinės sistemos montavimo darbus.

— Projektavimo konstravimo technologinis institutas baigia ruošti ministerijos medžio apdirbimo įmonių specializacijos projektą...

Tai štai kuo pavirto skambioji ir sklandžioji lietuvių kalba tarybinėse įstaigose! Rašo raštus lyg kokius gramozdiškus vertimus. Ta kalba nėra gyva, tai robotų kalba. Juokais norisi pasiūlyti vietoj "projektavimo konstravimo" eiti prie "projektavimo kastravimo" tų valdininkų, kurie lietuvių kalbą užmušė.

Tarybų Lietuva turi rašytojų, labai gerų lietuviško žodžio meistrų. Veikia labai aukšto lygio lietuvių kalbos institutas. Tarybinė santvarka paveldėjo gyva kalba kalbančią tautą, kalbiniu atžvilgiu neblogą literatūrinį palikimą. Deja, mokykloms labai giria rusų kalbą, bet nutyli lietuvių kalbos reikalus. Iš kanceliarijų dvelkia žargonas, nevertas būti vadinamas lietuvišku.

Lietuvos kompartijos pirmasis sekretorius P. Griškevičius nesenai labai griežtai pasisakė prieš nacionalizmą. Deja, nacionalizmo jis nekonkretizavo. Ogi nacionaliz-

mo gali būti įvairaus turinio ir daugelio rūšių. P. Griškevičius savo nacionalizmo supratimo nekonkretizavo, tuo būdu palikdamas galimybes ir visokiems išsišokimams net ir prieš lietuvių kalbos vartojimą. Tarybinių vadų kalbos paprastai būna labai aiškios ir dalykiškos. Betgi šikart iš Lietuvos atėjusioje spaudoje skaitėme apie kažką neaiškaus.

Šitaip reikalams klostantis, reikia žvelgti į lietuvių kalbos reikalus išeivijoje. Bet čia dar blogiau: neturime aptartų nei lietuvių nei lietuviybės savokų. Išeivijoje lietuviškoji mokykla smunka neabejotinai, bet niekur nesunka net nuotai kelti kokią ofenzivą už tos mokyklos stiprinimą. Neįtikina išeivių rūpestis lietuvių tėvynėje, kai tie "rūpintojėliai" yra abejingi lietuvių išeivijoje.

Anądien vienas sutiktas redaktorius skundėsi, kad vasaros metu nėra veikimo, tad laikraščiams sunku suregzti kroniką. Galimas daiktas, kad su kronika sunkumų atsiranda, bet apie skautų, ateitininkų ir šiaip jaunimo vasaras pas mus užsiminti ne mada. Kažkur Europoj atsibūna jaunimo kongresas, kažkur Ohio netoli Kento vyksta studentų studijos ir kt.

Per daug laikraštinio entuziazmo ir tautiškai mišrių šeimų atsiradimo progomis. Ir jokio entuziazmo, kai paaiški, kad mišrios šeimos lietuviškoji pusė lietuviybės barose kalnus verčia.

Viskas per sunku!

NORI IŠEMIGRUOTI IŠ TARYBŲ SAJUNGOS

JAV Kongreso "Commission On Security and Cooperation in Europe" išleido storą knygą, pavadintą "On the Right to Emigrate for Religious Reasons: The Case of 10,000 Soviet Evangelical Christians," apie Tarybų Sąjungoje gyvenančių Sekmininkų (Pentecostals) religinės grupės pasekėjų padėtį ir įdėjo šios sektos išpažinėjų, norinčių iš ten išvažiuoti, sąrašą. Tas jų noras grindžiamas prielaida, kad Tarybų Sąjungoje nėra religinės laisvės ir nepaisoma Helsinkio aktų.

Norinčių išvažiuoti tarpe yra žmonių, šiuo metu gyvenančių Lietuvoje. Apie pusę iš jų turi nelietuviškus vardus bei pavardes. Lietuviškai skambančios pavardės yra šios: Stasys ir Irena Bartusevičiai iš Kauno, Petras ir Nelė Beržinskai iš Biržų, Rimantas ir Liubova Braškiai iš Vilniaus, Aldona-Filomena Ignatavičiūtė, Jonas Kepenis iš Panevėžio, Matilda Klušytė iš Biržų, Antanas ir Albina Razmos iš Šaulių, Olga Skulevičienė iš Biržų, Adolfinė Tautvaišaitė iš Klaipėdos, Arvidas ir Vilma Vederiai iš Biržų rajono, Povilas ir Regina Vederiai iš Klaipėdos Jonas ir Zena Vederiai iš Biržų, Zuzana Volkovienė iš Biržų.